

A BÉREK, A FOGLALKOZTATÁS ÉS A GAZDASÁG HELYZETE, 2011. FÉLÉV¹

2011 első felében a világgazdaságban a lassulás jelei mutatkoztak. Miközben 2010-ben 5 % körüli mértékben növekedett a világ gazdasága, a túlnyomórészt fejlett országokat tömörítő OECD egészére számított bruttó hazai termék növekedése az első negyedévi 2,4 % után a második negyedévben 1,6 %-ra fékeződött. Töretlen növekedést szinte csak a világgazdaság egyik meghatározó szereplője, Kína gazdasági teljesítménye mutat, 2011 első és második negyedévében 9,7 %, illetve 9,5 %-kal bővült. Az Európai Unió (EU-27) gazdasága – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – az első félévben 2,1 %-kal növekedett az előző év azonos időszakához viszonyítva. A növekedés motorját továbbra is Németország jelenti, bár a német gazdaság bővülési dinamikája jelentősen mérséklődött. A többi jelentős nemzetgazdaság teljesítménynövekedése átlag alatti volt. Az eurózóna bruttó hazai terméke január–június időszakában az EU-27-hez hasonlóan, 2,2 %-kal lett nagyobb.

A magyar gazdaság teljesítménye is megtorpant 2011 I. félévében. Magyarország **bruttó hazai terméke** a KSH és az Ecostat gyorsbecslése szerint 2011 II. negyedévében 1,5 %-kal növekedett az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az első negyedévi 2,5 % és a második negyedévi 1,5 %-os növekedés az I. félév átlagában 2,0 %-os emelkedést eredményezett. A gazdasági teljesítmény a növekedés ellenére 5,7 %-kal elmarad a három évvel korábbtól. Az előző negyedévhez képest – szezonálisan és naptárhatással kiigazított index alapján – április–júniusban megállt a másfél éve tartó növekedés, stagnált a magyar gazdaság.

A nemzetközi összehasonlításokhoz használt – szezonálisan és naptárhatással kiigazított – adatok szerint a II. negyedévi GDP növekedés üteme az egy évvel korábbihoz képest 1,2 %-os volt, amivel az európai uniós tagállamok rangsorában a középmezőny végén helyezkedünk el.

A bruttó hazai terméket alakító hatások megismeréséhez az évközi ágazati statisztikák adnak segítséget.

Az **ipar** első félévi bruttó kibocsátása 8,1 %-kal haladta meg az egy évvel korábbi szintet. Az értékesítési oldalon az export 11 %-kal nőtt, a belföldi eladások volumene viszont 4,4 %-kal mérséklődött a bázist jelentő, 2010. első félévi szinthez képest. Az időszakon belül a munkanaphatásoktól megtisztított havi volumenindexek szerint a termelés és az export – a

¹ Források: KSH Gyorsjelentések. A KSH jelenti 2011/6; Bruttó hazai termék, 2011. II. negyedév (előzetes); Fogyasztói árak, 2011. június; Foglalkoztatottság és munkanélküliség 2011. május–június; Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2011. január–június; www.ksh.hu

bázisfolyamatokkal is összefüggésben – jellemzően egyre kisebb mértékben bővült. A júniusi termelés volumene már csak 1,0 %-kal, az exporté pedig 1,8 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit. (Kiigazítatlan adatok szerint idén júniusban mind a termelés, mind pedig az kivitel volumene alacsonyabb volt, mint egy évvel korábban.) Az első féléven belüli folyamatokat vizsgálva megállapítható, hogy a júniusi termelés, illetve az export volumene 3–4 %-kal elmarad a januártól, a termelés trendvonala pedig a kibocsátás csökkenését mutatja az első félévre.

Az ipar nemzetgazdasági ágai közül a feldolgozóipar első hathavi termelési volumene 8,6 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit, míg az energiaszektor kibocsátása 1,1 %-kal emelkedett. A termelésből csekély súllyal részesedő bányászat termelése 14 %-kal volt több mint egy évvel korábban.

A termelés első félévi volumene szinte valamennyi feldolgozóipari alág esetében magasabb volt, mint egy évvel korábban. A tizenhárom alág közül hétben kétszámjegyű növekedés következett be. A két legjelentősebb termelési értékkel jellemezhető feldolgozóipari alág, a járműgyártás, valamint a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása esetében a termelési volumen 11, illetve 1,4 %-kal alakult magasabban az egy évvel korábbi szinthez képest. Az utóbbi alág esetében a júniusi kibocsátás volumene ugyanakkor negyedével elmaradt az egy évvel korábbi szinttől, ami elsősorban a híradás-technikai berendezések és az elektronikus fogyasztási cikkek iránti exportkereslet csökkenésével magyarázható. A termelésből 9 %-kal részesedő, nagyobbrészt belföldre értékesítő élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása alágazat kibocsátása lényegében az egy évvel korábbi szinten alakult.

A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások körében az egy főre jutó ipari termelés az első félévben 3,0 %-kal múlta felül az egy évvel korábbit. A termelékenység növekedése az alkalmazásban állók számának 4,9 %-os emelkedése mellett következett be.

Júniusban az új rendelések volumene 8,2 %-kal volt alacsonyabb a tizenkét hónappal korábbinál. A csökkenés meghatározó tényezőjét a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása alág jelentette, amely esetében júniusra az egy évvel korábbinál több mint egyharmadával kisebb volumenű szerződést regisztráltunk. A kiemelt feldolgozóipari ágazatok június végi rendelésállománya mindezzel együtt 19 %-kal meghaladta az egy évvel azelőttit.

Az ipari termelés növekedése az év első felében az ipari termelői árak 4,2 %-os emelkedése mellett ment végbe. Az exportértékesítés forintban mért árai 2,6 %-kal, a belföldi értékesítése pedig 6,4 %-kal haladta meg a 2010. I. félévi szintet. A mezőgazdasági termékek termelőiár-szintje 2011 első félévében 41 %-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban.

Az **építőipar** első félévi kibocsátása 9,6 %-kal maradt el az egy évvel korábbitól. A január–júniusi időszakban az új építőipari szerződések volumene 28 %-kal volt alacsonyabb, a június végi szerződésállomány volumene pedig 36 %-kal maradt el a tizenkét hónappal korábbitól.

Az első félévben a **kereskedelmi szálláshelyeken** 3,2 millió vendég 7,9 millió vendégéjszakát töltött el, 3,8, illetve 2,9 %-kal többet az egy évvel korábbinál. A külföldiek által eltöltött

vendégéjszakák száma az időszak egészét tekintve 5,9 %-kal nőtt, amiben az is szerepet játszott, hogy az első félévben hazánk töltötte be az Európai Unió Tanácsának soros elnöki tisztségét.

A **külkereskedelmi termékforgalomban** az első félévre vonatkozó előzetes adatok szerint az export euróértéke 17 %-kal, az importé 16 %-kal haladta meg az egy évvel korábbi szintet. A forgalom euróban számított, júniusi értéke ugyanakkor mindössze 3 %-kal múlta felül az egy évvel korábbit, amiben a magas bázis is szerepet játszott. A külkereskedelmi mérleg az év első felét 3,9 milliárd eurós aktívummal zárta, ami 1,0 milliárd euróval több az egy évvel korábban kialakultnál. 2011 első öt hónapjában a kivitel volumene 16, a behozatalé 14 %-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Az időszak során a magyar külkereskedelem az egy évvel korábbinál 4–5 %-kal magasabb forintárszinten bonyolódott le, ami alapvetően a devizaárszint emelkedése miatt következett be. Az export- és az importárak közel azonos nagyságrendű növekedése következtében a cserearány lényegében nem változott.

2011 első félévében a nemzetgazdaság árutonna-kilométerben kifejezett **áruszállítási** teljesítménye 2,8 %-kal haladta meg az egy évvel korábbi szintet. A teljesítmény növekedése a szállítási távolság meghosszabbodásának a következménye, a szállított áruk tömege ugyanis 3,7 %-kal csökkent.

A helyközi **személyszállítás** utaskilométer-teljesítménye fél százalékkal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A csekély emelkedés meghatározó tényezőjét a repülőgépes közlekedés 6,7 %-os teljesítménynövekedése jelentette, amelyet jelentősen mérsékelte az autóbuzos szállítások esetében tapasztalt 2,3 %-os csökkenés. A helyi személyszállítást igénybe vevő utasok első féléves száma 0,9 %-kal volt magasabb az egy évvel korábbinál. Az első félév során mintegy 34.950 személygépkocsit helyeztek első alkalommal forgalomba Magyarországon, ami az egy évvel korábbi, nagyon alacsony bázishoz képest 17 %-kal több.

A **kiskereskedelmi forgalom** első féléves volumene – kiigazítatlan és naptárhatással kiigazított adatok szerint egyaránt – megegyezett a bázisidőszakival. A kiskereskedelmi forgalom szezonálisan és naptárhatástól megtisztított volumene júniusban fél százalékkal alacsonyabb volt az egy hónappal korábbinál. Az első félév során a kiskereskedelmi forgalom közel felét adó élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem eladásainak volumene megegyezett az egy évvel korábbival. A nem élelmiszertermékek esetében ugyancsak stagnálás (-0,1 %) figyelhető meg, ezen belül a könyv-, újság-, papíráru- és egyébiparcikk-kiskereskedelem volumene 5,8 %-kal bővült, a kisebb súlyt képviselő iparcikk jellegű vegyes kiskereskedelem forgalma viszont 10 %-kal visszaesett. Az üzemanyag-kiskereskedelmi eladások 0,6 %-kal mérséklődtek, lényegesen kisebb mértékben, mint egy évvel korábban.

A **fogyasztói árak** 4,0 %-kal voltak magasabbak az első hét hónap átlagában, mint egy évvel korábban.

A legfrissebb **népmozgalmi adatok** szerint 2011 első félévében a természetes fogyasztás 24 450 főt tett ki. Június végén a népesség lélekszáma 9 millió 968 ezer fő volt.

2011 II. negyedévében a **foglalkoztatottak** száma – a 15–64 éves korosztályban – 3 millió 777 ezer fő volt, 29 ezer fővel (0,8 %-kal) több mint egy évvel korábban. (A növekedés ezen mértéke mintavételi hibahatáron belülinek számít.) A foglalkoztatási arány (55,8 %) fél százalékponttal magasabb, mint a 2010. II. negyedévi. A munkanélküliek száma és aránya 461 ezer főt, illetve 10,9 %-ot tett ki. A munkanélküliek száma 13 ezer fővel, a munkanélküliségi ráta 0,3 százalékponttal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. (A javulás ezen mértékei mintavételi hibahatáron belülinek számítanak.)

Az intézményi munkaügyi statisztika legfrissebb létszámadatai szerint 2011 első félévének átlagában 2 millió 678 ezren álltak alkalmazásban a nemzetgazdaságban, lényegében ugyanannyian (0,2 %-kal többen) mint egy évvel korábban. A féléven belül az első négy hónap során többen, májusban és júniusban viszont kevesebben álltak alkalmazásban, mint tavaly ugyanakkor.

2011. első félévében a bruttó **átlagkereset** 211 400 forint volt, ami 3,6 %-kal haladja meg az egy évvel korábbit. Az átlagos havi nettó kereset 140 300 forintot tett ki, 5,2 %-kal többet, mint a 2010. január–júniusi.

A Magyar Nemzeti Bank előzetes adatai szerint 2011. június végén a **háztartások bruttó pénzügyi vagyona** 26,2 billió forint volt, 5,6 %-kal kevesebb a tizenkét hónappal korábbinál. A kötelezettségek értéke 10,8 billió forint volt, 4,5 %-kal alacsonyabb a 2010. június végénél. A két tényező különbségeként előálló nettó pénzügyi vagyon 15,4 billió forintot tett ki, 6,3 %-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A vagyon csökkenése túlnyomórészt a magánnyugdíjpénztári kilépésekhez kapcsolódik, amelyek révén – a jegybank legfrissebb becslése szerint – 2678 milliárd forintnyi összeg került tőketranszferként az államháztartáshoz. A tartozások oldalán megjelenő devizahitelek állományi értéke 6,6 billió forint volt június végén, 11 %-kal kevesebb, mint egy évvel korábban.

Az államháztartás pénzforgalmi szemléletű, konszolidált hiánya (helyi önkormányzatok nélkül) – a Nemzetgazdasági Minisztérium előzetes adatai alapján – a 2011. év január–júliusi időszakában 1495 milliárd forint volt, 497 milliárd forinttal több, mint 2010 azonos időszakában. Az egyenlegromlás mértéke lényegében megegyezik a MOL részvénycsomag megvásárlása által okozott kiadásnövekedéssel. Az államháztartás bevétele 7,2, kiadása pedig 8,7 billió forintot tett ki; előbbi érték 1,6 %-kal alacsonyabb, az utóbbi viszont 4,6 %-kal magasabb az egy évvel korábbinál. Az alrendszerük közül a központi költségvetés egyenlege 355 milliárd forinttal romlott, amely révén a hiány 1367 milliárd forintot tett ki. A társadalombiztosítási alapok vonatkozásában szintén romlás következett be, a 212 milliárd forint összegű deficit 165 milliárd forinttal haladja meg az egy évvel korábbit. A legkisebb mértékben, 23 milliárd forinttal az elkülönített állami pénzalapok egyenlege változott, aminek eredményeképpen a szufficit 85 milliárd forintra nőtt.

Részletes adatok: 1.Ágazati helyzetkép

Mezőgazdaság

A 2011. május 31-i vetésterületről végzett adatgyűjtés szerint a tavalyi évvel megegyezően az ország területének 46, mezőgazdasági területének 81 %-a szántóterület (4,3 millió hektár), melynek 96 %-át hasznosították. A szántóterületből 236 ezer hektár volt vetetlen vagy kipusztult terület. Előbbi 13 %-kal, míg utóbbi több mint felével csökkent egy év alatt.

A gabonafélék összes vetésterülete 2,7 millió hektár, a tavalyinál 1,9, a megelőző öt év átlagánál 6 %-kal kisebb. A búza vetésterülete (987 ezer hektár) az 1990-es évek eleje óta nem volt ilyen alacsony. Egy év alatt 7,4, a 2006–2010. évek átlagához képest több mint 10 %-kal csökkent. Kukoricát 1,3 millió hektáron vetettek, ez mind az előző évhez, mind a megelőző öt év átlagához képest nőtt, 8,3, illetve 3,8 %-kal.

A cukorrépa vetésterülete 15 ezer hektár volt, ugyan 6,6 %-kal nagyobb a 2010. évinél, de még mindig alig több mint fele a megelőző öt év átlagos területének. Burgonyát a tavalyival közel azonos területen, 22 ezer hektáron vetettek, a napraforgó vetésterülete (579 ezer hektár) egy év alatt 11 %-kal nőtt. Repcét az előző évinél 9,5 %-kal kisebb területen (240 ezer hektár) termesztettek, ami még így is 4,1 %-kal meghaladja a 2006–2010. évek átlagos területét.

Zöldségféléket a tavalyihoz képest 5,2 %-kal kisebb területen (73 ezer hektár) vetettek. A főbb zöldségek közül a zöldborsó 14 ezer és a paradicsom 1,8 ezer hektáros területe 13, illetve 6,4 %-kal kisebb az egy évvel korábnál. Ennél jóval nagyobb mértékben, 19, illetve 21 %-kal csökkent vetésterületük 2006–2010 átlagához képest. A több mint 2 ezer hektárnyi zöldborsóterület 22 %-kal nőtt az előző évhez viszonyítva, ugyanakkor 11 %-kal elmarad a 2000-es évek második felében bevetett átlagos területtől.

A csemegekukorica vetésterülete (24 ezer hektár) – amely a legnagyobb a zöldségfélék között –, idén 6 %-kal tovább csökkent.

A 2011. június 1-jén végrehajtott állatösszeírás adatai szerint a szarvasmarhák száma 28 ezerrel lett kevesebb a tavalyi júniusi összeírás óta. A gazdasági szervezetek 4,1, az egyéni gazdálkodók 3,7 %-kal csökkentették állományukat. Az elmúlt évtized során összesen 15 %-kal fogyott a szarvasmarhák száma. A sertésállomány az egy évvel korábnál 2,4 %-kal volt kisebb, így alig haladta meg a 3,1 milliót. A háztáji tartás fokozatosan háttérbe szorul: 2009 júniusa óta az itt tartott sertések száma egymillió alá csökkent. A juhállomány egy év alatt 1,6 %-kal mérséklődött, így nem érte el az 1,2 milliót. A gazdasági szervezeteknél 7,4, míg az állomány közel 90 %-át tartó egyéni gazdaságoknál 1 % alatti volt a fogyás.

Baromfiból 49 milliót számláltak, 2,4 %-kal kevesebbet az előző évinél. Ezen belül a libák száma jelentősen, 23, míg a kacsáké 5,6 %-kal nőtt, pulykából viszont 14 %-kal kevesebbet tartottak, mint egy évvel korábban.

A mezőgazdasági termékek termelőiár-színvonala változatlanul nagyon magas; a 2010 júliusától szinte folyamatosan növekvő termelői árak 2011. január-júniusban 41 %-kal haladták meg az előző év azonos időszakát.

A két fő termékcsoporthoz a növénytermesztési és kertészeti termékek ára 57 %-kal emelkedett. Ezen belül a gabonaféléké meghaladta a 89 %-ot, mivel ekkor a búza és a kukorica betakarítása még nem kezdődött meg, ezért kisebb mennyiséget drágán értékesítettek. Az ipari növények közül az olajnövények ára 40 %-kal emelkedett. A burgonya árának növekedési üteme áprilistól lassult, de még így is 42 %-kal magasabb volt a tavaly első félévi árnál. A friss zöldségek termelői ára 3,6 %-kal csökkent, míg a 2010 ezen időszakában még stagnáló gyümölcsárak 51 %-kal nőttek az idei év első felében. Az élő állatok és állati termékek árszínvonala a tavalyi 1,8 %-os emelkedés után januártól nagyon megugrott, azóta kétszámjegyű növekedés jellemezte a termékcsoporthoz. Az év első hat hónapjában 16 %-kal nőttek az árak, ami az élő állatok 14, illetve az állati termékek 18 %-os áremelkedéséből tevődött össze. Az élő állatok közül a vágómarha 44 %-ot is meghaladó termelőiár-növekedése kimagasló, míg az állati termékeknél változatlanul a tej ára magas (23 %-kal nőtt), a tojásé viszont továbbra is csökkenő tendenciát mutat; 4,1 %-kal fizettek kevesebbet a termelőknek január-júniusban. A mezőgazdasági ráfordítások árszínvonala a 2010. évi 4,4 %-os növekedés után az év első felében jóval nagyobb mértékben, 16 %-kal emelkedett. Ebben szerepe volt az energiaárak 14, a műtrágyaárak 30, illetve a takarmányok ennél is jelentősebb, 40 %-os növekedésének 2010 azonos időszakához képest.

Ipar

A hazai ipar teljesítményére exportvezéreltsége miatt meghatározó hatást gyakorolnak a nemzetközi környezetünkben, mindenekelőtt legfontosabb partnerországainkban zajló gazdasági folyamatok.

A Európai Unió tagországainak termelésnövekedése a munkanappal kiigazított adatok szerint az első negyedévben még 6,3 %, míg a második negyedévben 3,8 % volt. A rendelkezésre álló előzetes adatok szerint az első negyedévben két ország, a második negyedévben pedig már hat ország jelzett csökkenést, amelynek üteme Görögországban volt a legnagyobb, 11,3 %. Magyarország legfontosabb kereskedelmi partnerországában, Németországban is fékeződött a növekedés üteme: az ipar termelése az első negyedévben 11,5 %-kal, a második negyedévben 7,8 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

Júniusban a 2009. december óta tartó növekedés hazánkban is megtorpant, a termelés volumene 1,4 %-kal csökkent, elsősorban a külpiaci kereslet jelentős visszaesése következtében. (A munkanaphatástól megtisztított adatok szerint 1,0 %-os termelésbővülés mutatkozik.) A feldolgozóipar kibocsátása 2,1 %-kal csökkent, az alágak közül ötben mérték kisebb volument, mint egy évvel korábban. A legnagyobb visszaesés döntő többségben az exportorientált gépipari alágakat érintette. A számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásában közel egynegyedével maradt el a termelés volumene a tavaly júniusitól, az alág exportértékesítése pedig több mint

egynegyedével esett vissza. A villamos berendezés gyártásában szintén nagymértékben, 13 %-kal csökkent a termelés, az exportértékesítés pedig 15 %-kal lett kevesebb a hatodik hónapban.

Az első félévben a hazai ipar kibocsátása 8,1 %-kal nőtt az előző évhez viszonyítva, melynek alakulásában a csökkenő külpiazi kereslet, valamint a bázishatás egyaránt érvényesül. Ezen belül az első negyedévben 12, a második negyedévben 4,1 %-kal nőtt a termelés volumene. A termelés motorjának továbbra is a külpiazi értékesítés bizonyult (11 %-kal nőtt a kereslet), a hazai értékesítés ugyanakkor 4,4 %-kal elmaradt az egy évvel korábbi alacsony szinttől.

Az ágazatok közül a **feldolgozóipar** kibocsátása 2011. január–júniusban 8,6 %-kal nőtt, az energiaiparban ennél mérsékeltebb, 1,1 %-os bővülés tapasztalható, míg a kis súlyt képviselő bányászat termelése 14 %-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest.

A feldolgozóipari alágakban – egy kivételével – nőtt az első félévi termelés, több mint felükben az átlagot meghaladóan. A termelés mintegy felét képviselő gépipar kibocsátása az év első felében 10 %-kal emelkedett. A jelentős súlyú járműgyártás volumene 11 %-kal bővült, amiben mindkét értékesítési irány növekedése szerepet játszott. A másik meghatározó jelentőségű alág, a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásában a korábban megszokottnál mérsékeltebb növekedés (1,4 %) tapasztalható, az utóbbi hónapokban ugyanis jelentősen csökkent a híradástechnikai berendezések és az elektronikus fogyasztási cikkek iránti exportkereslet. A vegyipar kibocsátása átlagosan 7,9 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit, a kokszygyártás, kőolajfeldolgozás alágban 1,1 a másik háromban 11–13 %-kal. A kisebb alágak közül jelentős, 29 %-os növekedést ért el a textil- és bőripar, ahol mindkét értékesítési irányban jelentős bővülés tapasztalható.

Az ipari termelés mintegy tizedét képviselő élelmiszeripar termelése a hazai kereslet mérséklődése következtében gyakorlatilag az előző évi szinten maradt.

A feldolgozóipar termelésének alakulása, 2011. I. félév

Alágak	Termelés	Belföldi értékesítés	Export-értékesítés	Az export aránya az ágazat összes értékesítéséből, %
Élelmiszeripar	100,2	97,1	102,2	32,0
Textil- és bőripar	129,1	110,6	133,8	81,6
Fa-, papír- és nyomdaipar	102,1	97,4	107,2	44,8
Kokszygyártás, kőolajfeldolgozás	101,1	96,3	118,3	29,9
Vegyi anyag, termék gyártása	110,6	108,1	108,4	55,8
Gyógyszergyártás	112,8	112,5	110,3	82,6
Gumi, műanyag- és építőanyagipar	112,3	100,6	118,8	59,7
Kohászat, fémfeldolgozás	114,5	116,4	113,9	61,8
Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	101,4	110,7	101,8	93,9
Villamos berendezés gyártása	94,2	101,8	93,0	85,9
Gép, gépi berendezés gyártása	149,0	144,5	148,6	87,5
Járműgyártás	111,3	102,7	112,5	92,4
Egyéb feldolgozóipar és javítás	103,7	99,5	106,9	51,0
Feldolgozóipar összesen	108,6	102,4	111,0	70,8

A létszám-kategóriák szerint képzett vállalatcsoportok közül idén az első félévben a termelés közel egytizedét képviselő kisvállalkozások termelési volumene több mint 17 %-kal nőtt az előző évi alacsony bázishoz képest. A termelés több mint négyötödét adó közepes és nagyvállalkozások termelése ennél kisebb mértékben (9,0 %, illetve 6,7 %-kal) emelkedett. Esetükben a növekedés elsősorban az exportértékesítés bővülésének köszönhető, míg a kisvállalkozások esetében a hazai értékesítés is jelentősen, 16 %-kal nőtt.

7. Az ipar főbb adatai*

Megnevezés	Megoszlás, 2010 (%) ^a	Az előző év azonos időszaka = 100,0			
		2010.		2011.	
		év	jan-jún.	jún.	jan-jún.
Ipari termelés ^b	100,0	110,6 ^R	109,4 ^R	98,6	108,1
Bányászat, kőfejtés	0,4	78,1 ^R	69,7 ^R	105,6	114,0
Feldolgozóipar	92,4	111,9 ^R	111,1 ^R	97,9	108,6
Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	9,9 ^R	99,3 ^R	96,6	96,6	100,2
Textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása	1,2	97,4 ^R	90,6 ^R	113,7	129,1
Fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység	3,3	119,3 ^R	117,8 ^R	94,1	102,1
Kokszgyártás, kőolaj-feldolgozás	7,0 ^R	102,1 ^R	100,2	97,0	101,1
Vegyi anyag, termék gyártása	4,6	113,7 ^R	119,0 ^R	107,0	110,6
Gyógyszergyártás	3,0	106,3 ^R	102,8 ^R	112,3	112,8
Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása	6,5	107,7 ^R	103,8 ^R	100,9	112,3
Fémalapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása	6,3	112,7 ^R	111,3	106,0	114,5
Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	20,3 ^R	122,3 ^R	119,8 ^R	75,3	101,4
Villamos berendezés gyártása	4,5	87,6 ^R	80,8 ^R	86,8	94,2
Gép, gépi berendezés gyártása	5,6 ^R	141,7 ^{R,c}	149,4 ^{R,c}	132,9 ^f	149,0 ^f
Járműgyártás	17,6 ^R	118,1 ^R	124,0 ^R	104,4	111,3
Egyéb feldolgozóipar: ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása	2,4	95,0 ^R	92,7 ^R	100,7	103,7
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	7,3	101,0 ^R	99,6 ^R	102,3	101,1
Ipari értékesítés ^b	x	106,6 ^R	105,5 ^R	96,8	103,6
Alkalmazásban állók száma ^d	x	98,7 ^R	94,9	103,7	104,9
A termelékenység indexe ^d	x	112,3 ^R	115,7 ^R	94,7	103,0

* Víz- és hulladékgyártás nélkül.

^a Folyó árón, a legalább 5 főt foglalkoztató gazdasági kör = 100,0.

^b Az ipar összesen adatai teljes körűek, az ágazati adatok a legalább 5 főt foglalkoztató (ipari vállalkozásokra vonatkoznak).

^c Az indexek szerkezeti és ágazati átsorolásokat is tükröznek, amely a gép, gépi berendezés gyártása ágazatban növelte, más ágazatokban (zömében a járműgyártásban, valamint a villamos berendezés gyártásban) csökkentette a volumenindexeket. (A változás hasonló irányban befolyásolta az értékesítés ágazati dinamikáját is.)

^d Az adatok a legalább 5 főt foglalkoztató (ipari vállalkozásokra vonatkoznak).

A termelés növekedése a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai szerint 4,9 %-os létszámnövekedés mellett ment végbe. Az egy alkalmazásban állóra jutó ipari termelés a tavaly ilyenkorin 15 %-os növekedés után idén az év első felében 3,0 %-kal emelkedett. Mindhárom vállalatcsoportban nőtt a foglalkoztatottak száma, legnagyobb mértékben, 5,7 %-kal a kisvállalkozások esetében.

Az ipari termelés január-júniusban minden régióban meghaladta az előző évi szintet, négyben az átlagot meghaladó mértékben. A legnagyobb, 15 %-os növekedés továbbra is Észak-Magyarországon figyelhető meg, szerényebb mértékű növekedés jellemezte Közép- és Dél-Dunántúlt, valamint a Dél-Alföldet (3,7–4,6 %).

Júniusban a megfigyelt feldolgozóipari alágak összes új **rendelése** 8,2 %-kal volt kevesebb az egy évvel korábbinál, mindkét értékesítési irány hasonló nagyságrendű csökkenése következtében. Az év elején még kétszámjegyű ütemben bővülő új rendeléseknek köszönhetően az összes rendelésállomány 19 %-kal meghaladta a 2010. júniust, ami az export rendelésállomány 21 %-os növekedésének köszönhető, a belföldi állomány gyakorlatilag az előző év szintjén maradt.

8. Az ipar belföldi értékesítése*

Megnevezés	Megoszlás, 2010 (%) ^a	Az előző év azonos időszaka = 100,0			Arány, 2011. jan-jún. (%) ^{b,c}
		2010.		2011. jan-jún.	
		jan-jún.	jún.		
Belföldi értékesítés összesen ^c	100,0	94,9	93,6	95,6	44,9
Bányászat, kőfejtés	0,6	69,9 ^d	96,5	105,2	89,5
Feldolgozóipar	50,2 ^d	94,5 ^d	96,0	102,4	29,2
Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	12,6	93,5 ^d	92,9	97,1	68,0
Textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása	0,5	95,0 ^d	124,6	110,6	18,4
Fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység	3,5	108,7 ^d	91,4	97,4	55,2
Kokszgyártás, kőolaj-feldolgozás	9,2 ^d	90,8	92,1	98,3	70,1
Vegyí anyag, termék gyártása	3,8	117,7 ^d	112,8	108,1	44,2
Gyógyszergyártás	1,0	78,4	98,1	112,5	17,4
Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása	5,4	88,7 ^d	87,5	100,6	40,3
Fémalapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása	4,5	100,1 ^d	107,8	116,4	38,2
Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	2,3	125,6 ^d	89,9	110,7	6,1
Villamos berendezés gyártása	1,1	85,3 ^d	99,8	101,8	14,1
Gép, gépi berendezés gyártása	1,3 ^d	89,4 ^d	145,6	144,5	12,5
Járműgyártás	2,7	92,1 ^d	97,3	102,7	7,6
Egyéb feldolgozóipar; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása	2,3	83,3 ^d	95,5	98,5	49,0
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	49,2 ^d	94,9 ^d	87,3	86,7	91,6

* Víz- és hulladékkezelés nélkül.

^a Folyó áron. Az adatok a legalább 5 főt foglalkoztató ipari vállalkozásokra vonatkoznak.

^b A belföldi értékesítés aránya az ágazat összes értékesítésében.

^c Az ipar összesen adatok teljes körűek, az ágazati adatok a legalább 5 főt foglalkoztató ipari vállalkozásokra vonatkoznak.

Az ipari **termelői árak** az első félévben 4,2 %-kal haladta meg a tavaly ilyenkorit, a belföldi viszonylatban bekövetkezett 6,4 és az exportárak 2,6 %-os emelkedéséből adódóan. A belföldi **értékesítési árak** évkezdettől lassuló ütemben nőttek: az első negyedévben átlagosan 9,2 %, a második negyedévben pedig 3,6 %-os emelkedés volt megfigyelhető. Az árak alakulásában meghatározó szerepe volt a hazai viszonylatban nagy súlyú élelmiszeriparban bekövetkezett 8,9, valamint a kokszgyártás, kőolaj-feldolgozásban lezajlott 22 %-os emelkedésnek.

Az átlagot meghaladóan nőttek az árak a vegyi anyag, termék gyártásában (12,9 %), valamint a kohászat, fémfeldolgozásban (9,9 %) is. A négy szakág a belföldi értékesítés közel kétötödét képviseli. Csökkentek az árak négy feldolgozóipari alágban, közülük a számítógép, elektronikai, optikai termékek gyártásának belföldi árai 2,3 %-kal mérséklődtek az év első felében. A legnagyobb, 3,0 %-os árcsökkenés a járműgyártásban következett be. A kisebb súlyú textil- és bőriparban 1,5, valamint a gyógyszergyártásban 0,5 %-kal mérséklődtek az árak.

Az első félévben a forint az euróhoz viszonyítva 5,1, a dollárhoz viszonyítva 19,5 %-kal erősödött. A kiviteli forintárok az I. félévben átlagosan 2,6 %-kal emelkedtek a tavaly ilyenkoréhoz képest. A havi átlagárak alakulásában márciusban lassulás, május–júniusban pedig már csökkenés figyelhető meg: az első negyedévben 4,9 %-os emelkedés volt tapasztalható, a másodikban azonban gyakorlatilag az előző év szintjén mozogtak az árak. Jelentős forintár-emelkedés tapasztalható a kokszyártás, kőolaj-feldolgozásban (21 %), a vegyi anyag, termék gyártásában (15 %), a kohászat, fémfeldolgozásban (11,6 %), valamint az élelmiszeriparban (10 %). Csökkentek a forintárok három szakágban, a legnagyobb mértékben a járműgyártásban (1,8 %).

9. Az ipar exportértékesítése*

Megnevezés	Megoszlás, 2010 (%) ^a	Az előző év azonos időszakára = 100,0			Arány, 2011. jan–jún. (%) ^{b,c}
		2010. jan–jún.	2011.		
			jún.	jan–jún.	
Exportértékesítés összesen ^d	100,0	117,3 ^R	99,4	111,2	55,1
Bányászat, kőfejtés	0,0	76,4 ^R	250,9	256,5	10,5
Feldolgozóipar	96,6	117,2 ^R	98,8	111,0	70,8
Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	4,7 ^R	106,3 ^R	101,6	102,2	32,0
Textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása	1,4	88,1 ^R	112,4	133,8	81,6
Fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység	2,1	129,7 ^R	96,2	107,2	44,8
Kokszyártás, kőolaj-feldolgozás	2,8	120,9	112,8	118,3	29,9
Vegyi anyag, termék gyártása	3,8	121,5	105,4	108,4	56,8
Gyógyszergyártás	3,7	113,7 ^R	101,0	110,3	82,6
Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása	5,3 ^R	114,6 ^R	111,7	118,8	59,7
Fémalapanyag, fémfeldolgozási termék gyártása	5,7	108,9 ^R	106,7	113,9	61,8
Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	28,4 ^R	117,6 ^R	74,0	101,8	93,9
Villamos berendezés gyártása	5,7 ^R	80,5 ^R	85,3	93,0	85,9
Gép, gépi berendezés gyártása	7,3 ^R	172,9 ^R	133,6	148,6	87,5
Járműgyártás	24,0 ^R	124,9 ^R	107,8	112,5	92,4
Egyéb feldolgozóipar: ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása	1,7	103,9 ^R	104,6	106,9	51,0
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	3,3	122,9 ^R	118,1	116,7	8,4

* Víz- és hulladékgazdálkodás nélkül.

^a Folyó áron. Az adatok a legalább 5 főt foglalkoztató ipari vállalkozásokra vonatkoznak.

^b Az exportértékesítés aránya az ágazat összes értékesítésében.

^c Az ipar összesen adatok teljes körűek, az ágazati adatok a legalább 5 főt foglalkoztató ipari vállalkozásokra vonatkoznak.

Energia

2011 első hat hónapjában az energiafelhasználást együttesen befolyásolta az előző évinél kedvezőbb időjárás miatt csökkenő fűtési igény, valamint a feldolgozóipari termelés növekedésével összefüggő energiaigény-növekedés.

Mindezek eredményeképpen az energiafelhasználás alig nőtt: az I. félévben 525,0 petajoule (PJ) energiát használtak fel a nemzetgazdaságban, 2 PJ-lal, 0,4 %-kal többet, mint egy évvel korábban. A gazdaság relatív energiaigényessége – a GDP 2,0 %-os emelkedése mellett – 1,6 %-

kal mérséklődött. Az energiakivitel 10 %-kal volt több mint a múlt év január–júniusában, ami a belföldi energiafelhasználás 13 %-ának felelt meg.

Az energiaigény fedezésére szolgáló forráson belül 39 % hazai termelésből, 61 % behozatalból származott. Termelésből 1,1 %-kal több állt rendelkezésre, mint tavaly ilyenkor. A nagyobb részarányt képviselő energiaforrások közül a földgáz termelése 4,8 %-kal, a kőolajé 3,9 %-kal csökkent, míg a széné 2,1 %-kal nőtt. Növekedés jellemezte a szerény mennyiséget szolgáltató megújuló energiaforrásokat is: a tűzifa előállításá 6,7 %-kal, az egyéb megújuló energiaforrásoké 19 %-kal nőtt. Az energiahordozók behozatala – fűtőérték alapján számolva – 10 %-kal csökkent, ezen belül a 40 %-os részarányt képviselő földgáz importja 23 %-kal, a széné 3,2 %-kal lett kevesebb. A nettó import villamos energia mennyisége 23 %-kal nőtt.

29. Területi adatok

Területi egység	A népesség megoszlása (%) ^a	Gazdasági szervezetek beruházásainak teljesítményértéke, 2011. I. n.év ^b		Ipari ^c termelés, 2011. jan–jún. ^c	Építőipari termelés, 2011. jan–jún. ^{b,c}
		milliárd forint	egy lakosra jut (ezer forint)		
Budapest	17,4	186,2	107,2	107,0	87,8
Pest	12,4	50,4	40,7	110,5	99,8
Közép-Magyarország	29,8	236,6	79,5	108,2	90,5
Fejér	4,3	30,4	71,3	110,0	90,3
Komárom-Esztergom	3,1	15,5	49,8	97,1	65,4
Veszprém	3,6	10,8	30,4	112,7	118,0
Közép-Dunántúl	11,0	56,8	51,9	103,7	87,9
Győr-Moson-Sopron	4,5	33,3	74,1	111,9	76,1
Vas	2,6	12,4	48,4	116,2	120,0
Zala	2,9	6,7	23,3	106,0	61,1
Nyugat-Dunántúl	9,9	52,4	52,8	111,6	80,6
Baranya	3,9	11,4	29,0	100,5	94,6
Somogy	3,2	10,5	33,1	102,1	35,6
Tolna	2,3	10,2	44,2	110,3	115,0
Dél-Dunántúl	9,4	32,1	34,2	103,9	66,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	6,9	26,8	39,1	114,7	92,3
Heves	3,1	7,9	25,8	117,6	48,2
Nógrád	2,0	2,7	13,4	104,9	94,7
Észak-Magyarország	12,0	37,4	31,3	114,8	74,8
Hajdú-Bihar	5,4	22,3	41,4	114,4	108,5
Jász-Nagykun-Szolnok	3,9	11,5	29,8	100,1	121,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	5,6	12,1	21,8	126,2	109,9
Észak-Alföld	14,8	46,0	31,0	108,6	112,4
Bács-Kiskun	5,2	23,3	44,4	104,1	112,7
Békés	3,6	10,8	30,0	107,0	88,4
Csongrád	4,2	22,7	53,9	103,9	88,9
Dél-Alföld	13,1	56,9	43,5	104,6	99,0
Összesen	100,0	518,1	51,9	108,1	90,4

^a Víz- és hulladékigazgatóság nélkül.

^b 2011. január 1-jei népességgel számolva.

^c Székhely szerinti adatok.

^d A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások adatai, az összesen azonban teljes köre vonatkozik.

Építőipar

Az építőipar termelési volumene évek óta csökken, a 2010. évi 10,4 %-os visszaesés után idén az év első felében 9,6 %-kal maradt el az egy évvel korábitól. Mindkét építménycsoport teljesítménye hanyatlott. Az épületépítés január–júniusban átlagosan 8,2 %-kal csökkent, ez

többek között a lakásépítés jelentős, 35 %-os visszaesésének következménye. Az egyéb építmények építése – elsősorban az útépítéssel foglalkozó szervezetek kibocsátásának csökkenése miatt – 11 %-kal esett vissza.

Az építőipar mindhárom ágazatában csökkent a termelés volumene az év első felében. Az épületek építése (épületépítés szervezés, épületek szerkezetépítését tartalmazza) összességében 11 %-kal, az egyéb építményeké egytizedével, a speciális szaképítés ágazatá pedig (ez szerelési és szakipari munkák végzését tartalmazza) 8,4 %-kal csökkent január–júniusban az egy évvel korábbihoz képest.

Az építőipari szervezetek az első félévben 28 %-kal kisebb volumenű új szerződést kötöttek, mint egy évvel korábban. Ennek következtében a június végi szerződésállomány 36 %-kal maradt el a tavaly június végétől. Mindkét építményfőcsoportban jelentős csökkenés tapasztalható, az épületek építésének szerződésállománya 41, az egyéb építményeké 33 %-kal kevesebb volt, mint egy évvel korábban. Az épületek építésére kötött szerződések csökkenése többek között a lakásépítésre kiadott építési engedélyek számának drasztikus visszaesésével is összefügg.

Az építőipar termelői árai az első félévben átlagosan 2,3 %-kal emelkedtek. Az első negyedévben összességében 2,4, a másodikban 2,2 %-os növekedést mértek. Az ágazatok közül az év első felében a speciális szaképítés árai nőttek legnagyobb mértékben, 2,6 %-kal. Az épületek építésének árai a lakásépítés jelentős csökkenése mellett 1,8 %-kal nőttek. Az egyéb építmények építésében az áremelkedés az átlaghoz közeli volt.

Lakásépítés és -hitelezés

2010 végén a lakáscélú hitelek állománya 4284 milliárd forint volt, 9 %-kal több a 2009 végénél. A növekedés a devizaalapú hitelállomány 14 %-os emelkedése mellett ment végbe, míg az államilag támogatott hitelállomány 8 %-kal csökkent. A lakáscélú hitelösszeg 84 %-a volt problémamentes a múlt év végén, szemben az egy évvel korábbi 92 %-kal.

A folyósított lakáscélú hitelek összege 2010-ben 240 milliárd forint körül alakult, ami közel egyharmadával kevesebb, mint egy évvel korábban. Az átlagos futamidő kissé rövidült, 14,6 év volt, ami 5 hónappal kevesebb, mint egy évvel korábban.

2011 tavaszán mintegy 576 ezer háztartásnak (az összes háztartás 15 %-ának) volt lakáscélú jelzáloghitel. Közel felének, 287 ezer családnak deviza alapú kölcsöne volt és 289 ezer háztartás rendelkezett forint alapú lakáshitellel.

A hitelt felvevő háztartások 87 %-ában – a deviza alapú hitelesek 89 %-ánál, a forinthitelesek 86 %-ánál – van aktív kereső a családban, 72 ezer háztartás esetében viszont minden családtag munkanélküli vagy inaktív.

A likviditási probléma erőteljesebben jelentkezett a deviza alapú hitelt felvevőknél: a devizahiteles háztartások több mint egyötöde (60,5 ezer háztartás) nyilatkozott fizetési

nehézségről. Ugyanez a forinthitelesetek esetében 32,7 ezer háztartásnál okozott gondot, az adósok 11 %-ánál.

A települések típusát tekintve – összefüggésben a gazdasági aktivitással – a budapesti devizahiteles háztartások között jóval kisebb arányban (13 %-ban, kevesebb mint 7 ezer család) jelentkeztek a fizetési nehézségek, míg vidéken 23 %-os volt a késedelmes fizetések aránya (mintegy 54 ezer család esetében). A bajba jutott forinthitelesetek köre területileg kiegyenlítettebb: Budapesten a családok 10, vidéken 11,5 %-a (5 ezer, illetve 28 ezer háztartás) küzd időleges vagy tartós fizetési nehézséggel.

Idén az első negyedévben az új lakások árai a teljes árváltozást figyelembe véve átlagosan 3,0 %-kal csökkentek az előző év azonos időszakához képest, a használt lakások piacán pedig 8,1 %-os volt a mérséklődés. A tiszta (összetételhatások nélküli) lakásárak gyakorlatilag az előző év szintjén mozogtak. Az értékesített lakások száma emellett továbbra is rendkívül alacsony.

A lakásépítés pénzügyi lehetőségeinek további szűkülése folytán a befejezett építkezések száma hasonló mértékben csökkent, mint az előző két év első félévében. Idén az első félévben 5585 új lakást vettek használatba, ami 35 %-kal kevesebb 2010. első félévinél.

Az épített lakások száma továbbra is minden régióban csökkent az egy évvel korábbi időszakhoz képest. A településtípusok közül az első félévben a használatba vett lakások száma legnagyobb mértékben, 41 %-kal a megyei jogú városokban esett vissza, a községekben ennél kisebb, 25, a fővárosban és a többi városban átlag körüli csökkenés következett be. A régiók közül Nyugat-Dunántúl és Észak-Magyarország lakásépítése szenvedte el a legnagyobb visszaesést, mindkét térségben közel felével kevesebb lakás épült, mint egy évvel korábban. Az átlagosnál kisebb visszaesés tapasztalható azonban az alföldi régiókban. A lakosság számához viszonyítva továbbra is Észak-Magyarországon épült a legkevesebb lakás.

Az új építési engedélyek, valamint a lakásépítések több mint fele továbbra is Közép-Magyarországon koncentrálódik. Az új lakásépítési engedélyek száma több mint egyharmadával csökkent a tavaly ilyenkorinál képest. Ezen belül Budapesten kétharmadával kisebb igény mutatkozott, míg a községekben mindösszesen 2 %-kal kevesebb engedély kiadására került sor. A megyei jogú városokban és a többi városban az átlagosnál kisebb mértékű csökkenés volt tapasztalható.

A korábbiakhoz képest csökkent a vállalkozások részesedése, a használatba vett lakásoknak mintegy kétötödét épült általuk, míg a természetes személyek részaránya közel háromötödre nőtt. Az önkormányzatok által továbbra is csekély számú (52 db) lakás épült az első félévben, ez azonban a tavaly ilyenkorinak közel négyszerese.

Az új építésű lakások számának csökkenése mellett a saját használatra szánt lakások részaránya továbbra is növekedést mutat az egy évvel korábbi időszakhoz képest, az értékesítési céllal épült lakásoké csökkent.

A nagy (100 m² feletti) lakások részaránya egyharmadról kétötödre emelkedett az I. félévben az egy évvel korábbihoz képest. Budapest kivételével minden településtípusban növekedett az új lakások átlagos alapterülete. A megyei jogú városokban 14, a községekben 11, a többi városban átlagosan 10 m²-rel, míg Budapesten 2 m²-es csökkenést mértek. Így az épített lakások átlagos nagysága 93 m²-ről 100 m²-re emelkedett.

Az első félévben 991 lakás szűnt meg, alig több mint egy évvel korábban. A megszűnés leggyakoribb oka az avulás volt.

Külkereskedelem

2011 júniusában – az első becslés szerint – az export euróban kifejezett értéke 3,1, az importé 2,6 %-kal növekedett az előző év azonos időszakához képest. A külkereskedelmi mérleg 615 millió euró aktívumot mutatott, 46 millió euróval többet, mint 2010 júniusában. A január–júniusi időszak egészében – szintén euróban kifejezett adatok alapján – az export értéke 17 %-kal, az importé 16 %-kal volt több mint egy évvel korábban, melyben szerepe volt a bázishatásnak is. A külkereskedelmi mérleg 3896 millió eurós többletet mutatott, ami az egyenleg 1012 millió eurós javulását jelenti az előző év azonos időszaki értékhez képest.

Az Eurostat első becslése szerint az Európai Unió 27 tagállamának egymás közötti forgalma 2011. január–júniusában 1413 milliárd eurót tett ki, folyó áron 14 %-kal többet, mint az előző év azonos időszakában. Ugyanebben az időszakban a tagállamok unión kívül exportja és importja egyaránt 18 %-kal bővült, értékük 743 milliárd és 836 milliárd euró volt. Mérlegük 93 milliárd eurós hiányt mutatott, ami 13 milliárd euróval haladta meg az előző év azonos időszakit.

A részletesen feldolgozott első öthavi adatok alapján Magyarország január–májusi exportjának közel nyolctizedét, importjának pedig mintegy héttizedét bonyolította le az unión (EU-27) belül. Az előző év azonos időszakához képest ebben a viszonylatban az export értéke 18 %-kal, az importé 21 %-kal növekedett. A külkereskedelmi forgalom bővülése a régi és az új tagállamokkal szemben egyaránt megmutatkozott. A teljes magyar termékexport, valamint termékimport valamivel több mint felét adó régi tagállamok esetében a kivitel 14 %-kal, a behozatal 18 %-kal emelkedett, az új tagállamok esetében ennél lényegesen nagyobb, 29 %-os, illetve 32 %-os volt a bővülés mértéke. A külkereskedelmi mérleg mindkét országcsoport esetében aktívumot mutatott a vizsgált időszakban, a változás azonban ellentétes irányú volt. A régi tagállamokkal folytatott külkereskedelmi forgalom aktívuma az előző évi 2737 millió euróról 2616 millió euróra csökkent, szemben az új tagállamokkal, amelyekkel szembeni külkereskedelmi mérleg – az előző év aktívumát 343 millió euróval növelve – 2014 millió eurós többletet mutatott.

Az Európai Unión kívüli országokkal lebonyolított forgalomban a kivitel esetében az uniósnál nagyobb, a behozatalban pedig az uniósnál kisebb volt a bővülés mértéke. Az ezen országokba irányuló export értéke 31 %-kal, az import 13 %-kal növekedett az előző év azonos időszakához

képezt, melynek hatására a külkereskedelmi mérleg passzívuma az egy évvel korábbi 2094 millió euróról 1349 millió euróra csökkent.

2011. január–májusában a kivitel volumene 16 %-kal, a behozatalé 14 %-kal növekedett az előző év azonos időszakához képest. A kivitel és a behozatal emelkedéséhez szinte valamennyi árucsoport hozzájárult, de különösen nagy szerep jutott az export közel hattizedét, az importnak pedig mintegy felét adó gépeknek és szállítóeszközöknek, ahol az év első öt hónapjában az átlagosnál valamivel nagyobb, az export esetében 17 %-os, az importnál pedig 15 %-os növekedés következett be. A főcsoporton belül átlagot meghaladó mértékben nőtt az általános rendeltetésű ipari gép és a közúti jármű mindkétirányú forgalmának volumene, szemben a szintén húzótermékek számító híradás-technikai hangrögzítő és -lejátszó készülékekével, melynek az átlagosnál kisebb volumenbővülését a televízió- és alkatrészforgalom gyengébb teljesítménye okozta.

A feldolgozott termékek kivitelének és behozatalának volumennövekedése az első öt hónapban szintén átlag feletti volt: az export 20 %-kal, az import 17 %-kal bővült. Az árucsoporton belül kiemelkedő szerepet játszott a gyógyszer és gyógyszerészeti termékek, valamint a színesfémek és gumigyártmányok kiviteli, illetve behozatali volumenének bővülése, amihez hozzájárult még, hogy a hazánkban gyártott szakmai, tudományos ellenőrző műszerekből is többet vittek ki külföldre, mint egy évvel korábban.

A többi árucsoportétól eltérően az energiahordozók importja és jóval kisebb értékű exportja az év első öt hónapjában csökkent (3,3 %-kal, illetve 5,2 %-kal). Ezen belül az import mintegy harmadát kitevő természetes és mesterséges gázok behozatalának volumene harmadával esett vissza, amit némileg mérsékelte a behozatal több mint felét adó kőolaj és kőolajtermékek importmennyiségének növekedése.

Az élelmiszerek, italok és dohánytermékek exportvolumene 5,0 %-kal, importjuké pedig háromszor ekkora mértékben, 15 %-kal növekedett. Az árucsoporton belül dinamikusan nőtt a kávé, tea, kakaó, fűszer, valamint az élő állat exportvolumene, az import oldalon a hús és húskészítmény, valamint a tejtermék és tojás volumenbővülése volt számottevő. A külkereskedelmi forgalomban szintén jelentős szerepet játszó zöldségfélék és gyümölcsök behozatali volumene alig haladta meg az egy évvel korábbi szintet, kiviteli volumene pedig szinte nem változott. Az agrárjellegű export háromtizedét adó gabona és gabonakészítmények kiviteli mennyisége 2011. január–májusában nem érte el a bázisidőszaki szintet.

A nyersanyagok árucsoport kivitele az év első öt hónapjában 1,8 %-kal, behozatala 20 %-kal volt több mint az előző év azonos időszakában.

Az év első öt hónapjában a külkereskedelmi forgalom forintárszintje az exportban 4,3 %-kal, az importban 4,6 %-kal csökkent, így a cserearány 0,3 %-kal romlott. A forint a főbb devizákhoz képest a tavaly ilyenkorival összehasonlítva 0,4 %-kal erősödött, ezen belül a dollárhoz mérten 3,2 %-os volt a felértékelődés, az euróhoz képest pedig 0,1 %-os a gyengülés mértéke.

A két legnagyobb árucsoport közül a gépek esetében az exportárak 0,9 %-os növekedése az importárak 1,2 %-os csökkenésével párosult, a feldolgozott termékek az export esetében 4,3 %-kal, az importban pedig 5,7 %-kal kerültek többre, mint egy évvel korábban.

Kiskereskedelem

A kiskereskedelmi forgalom volumene 2011 első hat hónapjában ingadozott, de összességében az első félévben megegyezett az egy évvel korábbival. A májusi enyhe növekedés után a kiskereskedelmi eladások júniusban 0,9 %-kal elmaradtak az előző év azonos időszakától. A naptárhatástól megtisztított adatok szerint júniusban 0,5 %-kal mérséklődött, míg az első félévben stagnált a forgalom.

Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű termékek és a nem élelmiszertermékek forgalma is stagnált az első félévben az előző év azonos időszakához képest, míg az üzemanyag-kiskereskedelem csekély mértékű csökkenést mutatott.

Az összforgalom legnagyobb részét adó élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem eladási volumene a tavaly első félévi 4,6 %-os visszaesés után idén az első félévben nem változott, ugyanakkor az élelmiszer-, ital-, dohányáru-szaküzletek forgalma 1,9 %-kal meghaladta az egy évvel korábbit.

A nem élelmiszertermékeket forgalmazó kiskereskedelmi egységeken belül az összes tevékenységcsoportban javulás mutatkozott a tavalyi évhez képest. A forgalom csekély hányadát adó iparcikk jellegű vegyes kiskereskedelem forgalma esett vissza a legnagyobb mértékben, 10 %-kal. Ugyan a nagyobb súlyt képviselő bútor-, háztartási cikk-, építőanyag kiskereskedelem, valamint a textil-, ruházati és lábbeli-kiskereskedelem adatai is csökkenést mutattak (az első félévben 4,1, illetve 1,3 %-kal mérséklődtek az eladások), de az ütem kisebb volt, mint 2010 első félévében.

Gyorsult a növekedés üteme a könyv-, újság-, papíráru- és illatszer kiskereskedelemben, a tavalyi 1,9 %-os bővülés után idén 5,8 %-kal emelkedett a forgalom. Növekedésnek indult a gyógyszer-, gyógyászati termék-, illatszer-kiskereskedelem piaca is, idén az első félévben 4,7 %-kal nőtt a forgalom volumene.

Az üzemanyag-forgalom volumene a 2010. első hathavi 8,9 %-os csökkenés után idén az első félévben mindössze 0,6 %-kal mérséklődött az előző évhez képest. Ez nagyrészt annak köszönhető, hogy a járműüzemanyagok árának növekedési üteme a tavalyi évhez képest lassult.

A kiskereskedelmen kívül számba vett gépjármű- és járműalkatrész kiskereskedelem eladásai a 2010. első félévében mért jelentős (26 %-os) visszaesés után idén az első félévben 2,6 %-kal maradtak el az előző év azonos időszakától.

Az Európai Unióban 2011 első félévében – az Eurostat naptárhatástól megtisztított adatai szerint – a kiskereskedelmi forgalom volumene ingadozott.

Idén júniusban az Európai Unió 27 tagállamának átlagában stagnálás mutatkozott az előző év azonos időszakához képest. A rendelkezésre álló adatok alapján forgalomnövekedést 9 tagállamban, csökkenést 13 országban mértek. Az elmúlt időszakhoz hasonlóan a legnagyobb mértékű bővülés Luxemburgban (12,4 %) és Litvániában (7,1 %) következett be, míg a legnagyobb visszaesést Spanyolországban (8,3 %) és Romániában (8,2 %) tapasztalták.

Turizmus, vendéglátás

A kereskedelmi szálláshelyek forgalma az első négy hónapban dinamikusan bővült, de a növekedés májusban visszaesésbe fordult, júniusban pedig stagnálást mértek. Az első félévi adatokat főként a vízparti üdülőhelyeken a május–júniusi esős időjárás is befolyásolta. A belföldi turizmus alakulására az is hathatott, hogy az üdülési csekkék használata visszaszorulóban van – a beváltott üdülési csekkék értéke az első félévben egyötödével kevesebb volt az előző év azonos időszakai értékénél –, a Széchenyi Pihenőkártya elterjedése ugyanakkor elmarad a várakozásoktól.

A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma az év első felében az egész évesnek jellemzően mintegy negyztizedét teszi ki; ez évben az uniós elnökségi feladatok ellátása kapcsán azonban – elsősorban a hivatalos célú – turizmus súlya a szokásosnál nagyobb lehet. 2011 január–júniusában a kereskedelmi szálláshelyeken 1,5 millió külföldi vendég 4,1 millió éjszakát töltött el. A vendégek száma 7,7, az éjszakák száma 5,9 %-kal több volt, mint az előző év azonos időszakában. A forgalom közel kilenctizedét fogadó szállodák a vendégéjszakák számának átlagosnál nagyobb mértékű, 8,3 %-os bővülését regisztrálták, a javulás a négy- és ötcsillagos egységekben bekövetkezett keresletnövekedés eredménye volt.

Az Európai Unió országaiból érkezett külföldi vendégek által eltöltött 3 millió éjszaka 4,2 %-kal több mint egy évvel korábban. Jelentős küldőországaink közül a Németországból érkezett vendégek forgalma – átmeneti növekedés után – a félév átlagában ismét csökkent, az olaszoké úgyszintén; az osztrák, francia, román és amerikai állampolgárok forgalma 4,1–7,4 %-kal, az Egyesült Királyságból, Csehországból és Oroszországból érkező turistáké dinamikusan, 10–23 % közötti mértékben nőtt.

A kereskedelmi szálláshelyekre 1,7 millió belföldi vendég érkezett, az általuk eltöltött éjszakák száma meghaladta a 3,7 milliót. Ezek az adatok gyakorlatilag stagnálásról tanúskodnak. A belföldi forgalom héttizedét elkönyvelő szállodák a vendégéjszakák száma alapján az átlagot lényegesen meghaladó, 6,6 %-os emelkedést regisztráltak, ami teljes egészében a négycsillagos egységek forgalombővülésének köszönhető.

Összességében a vendégek száma 3,8, a vendégéjszakáké 2,9 %-kal nőtt egy év alatt. A szállodák szobafoglaltsága 42,6 % volt az első hat hónapban átlagosan, az egy évvel korábbinál 3 százalékponttal magasabb.

A kereskedelmi szálláshelyek összesen 106,9 milliárd forint bevételt könyveltek el az első félévben, ami – a szálláshely-szolgáltatás fogyasztóiár-indexével deflálva – 3,7 %-os reálérték-

növekedést jelent az egy évvel korábbi szinthez képest. Ezen belül a legnagyobb tételt jelentő szállásdíj-bevételek is nőttek, a külföldi szállásdíj-bevételek reálértéken 8,7 %-kal bővültek, míg a belföldiek lényegében nem változtak az egy évvel korábbi szinthez képest. A vendégforgalmi adatok alapján kialakuló ütemkülönbséget felerősítette, hogy a külföldi vendégek által nagyobb arányban választott magasabb kategóriájú szálláshelyek árai nőttek, míg az alacsonyabb kategóriákban csökkentek.

Az ország összes vendéglátóhelyének – a kereskedelmi szálláshelyek vendéglátó egységeivel együtt – 2011 első félévében 319 milliárd forint bevétele volt. Az eladási forgalom 83 %-a a kereskedelmi, 17 %-a a munkahelyi vendéglátásban keletkezett. A forgalom volumene 2,7 %-kal maradt el a 2010 első felében mérttől. Ezen belül a kereskedelmi vendéglátás forgalma 1,5, a munkahelyi vendéglátásé 8,0 %-kal zsugorodott.

2. Fogyasztói árak, foglalkoztatás, keresetek, reálbérek

Fogyasztói árak

A fogyasztói árak alakulására 2011 első hét hónapjában az élelmiszerek (főleg az idényáras élelmiszerek), a háztartási energia, valamint az üzemanyagok árának változása volt a legnagyobb hatással.

A fogyasztói árak 2011 első négy hónapjában egyre nagyobb mértékben haladták meg az egy évvel korábbiakat, április óta viszont folyamatosan lassult a növekedési ütem. Júliusban az átlagos árszínvonal az egy évvel korábbihoz képest 3,1 %-kal nőtt, az első hét hónap átlagában pedig 4,0 %-os volt az emelkedés, ami 1,4 százalékponttal alacsonyabb a 2010. azonos időszakánál. A változatlan adótartalmú árindex júliusban 103,0 % volt. Az előző hónaphoz képest a fogyasztói árak egészen májusig növekedést mutattak, a nyár első két hónapjában viszont 0,2, illetve 0,3 %-kal mérséklődtek az árak.

Az első hét hónapban a legnagyobb mértékű drágulás továbbra is az élelmiszerek esetében következett be, amelyek árai 2010 azonos időszakához képest átlagosan 7,5 %-kal voltak magasabbak. (A növekedés többszöröse a tavalyi 1,8 %-os ütemnek.) Ezen belül jelentősen nőtt a liszt (56 %), a cukor (51 %) és az étolaj (24 %) ára, a tojásé viszont 6,4 %-kal mérséklődött.

Az idényáras élelmiszerek ára az első negyedévi 25 %-os emelkedés után a nyár első két hónapjában csökkenésbe váltott át, amely nagyrészt a tavalyi kedvezőtlen időjárás miatti termelés kiesés okozta áremelkedéssel – így a magas bázisidőszaki árakkal – magyarázható. Így január–júliusban átlagosan 13 %-os volt a drágulás.

Az első hét hónapban az átlagosnál nagyobb mértékben nőtt a háztartási energia (5,9 %) ára, ezen belül a távfűtés 8,7 %-kal, a vezetékes gáz 11 %-kal drágult. Az egyéb cikkek, üzemanyagok ára

5,8 %-kal emelkedett, csaknem feleannyival, mint tavaly ilyenkor. Ezen belül a legnagyobb súlyt képviselő járműüzemanyagok ára 14 %-kal nőtt. A ruházkodási cikkek a tavalyi stagnálást követően az elmúlt hónapokban egyre gyorsuló ütemben drágultak, január–júliusban 2,8 %-os árszínvonal-emelkedés következett be. Az átlagosnál kisebb mértékben nőttek a szolgáltatások (2,1 %) árai, illetve az egy évvel korábbi, 10 %-ot meghaladó drágulás után idén stagnálás mutatkozott a szeszes italok, dohányárak árszínvonalában. A tartós fogyasztási cikkek ára 2010 júliusa óta alatta marad az egy évvel korábbinak, 2011. január–júliusban átlagosan 1,4 %-kal kellett érték kevesebbet fizetni.

A lakosság különböző jövedelmi csoportjai közötti különbségeket az élelmiszerárak erőteljes emelkedése jelentősen befolyásolja, hiszen az alacsony jövedelmű háztartások fogyasztási szerkezetében az átlagosnál magasabb az élelmiszerek aránya. Idén január–júliusban az alacsony jövedelműek esetében a fogyasztói árak színvonala 5,0 %-kal, a közepes jövedelműekében 4,0 %-kal, a magas jövedelműekében pedig 3,2 %-kal emelkedett.

A nyugdíjasok fogyasztását reprezentáló kosárért 4,6 %-kal kellett az I. félévben többet fizetni.

Az Európai Unió harmonizált fogyasztóiár-indexe szerint április óta az infláció üteme lassul, bár még így is meghaladja a tavalyi 2,1 %-os szintet.

Az előzetes adatok szerint az unió átlagában az árak idén júliusban 2,9 %-kal, január–júliusban pedig 3,0 %-kal haladták meg az egy évvel azelőttit. A legfrissebb adatok szerint a legkisebb áremelkedést Írországban (1,0 %) és Szlovéniában (1,1 %) mérték az unión belül. Az áremelkedés üteme Észtországban (5,3 %) és Romániában (4,9 %) volt a leggyorsabb. Az előző hónaphoz viszonyítva 20 tagországban csökkenést, kettőben stagnálást és 5 tagállamban árnövekedést mértek.

Foglalkoztatás, munkanélküliség

2011 II. negyedévében a munkaerő-piaci folyamatokat a foglalkoztatottság növekedése és a munkanélküliség csökkenése jellemezte. Uniós összehasonlításban hazánkban továbbra is az egyik legalacsonyabb a foglalkoztatási arány, miközben a munkanélküliségi ráta hosszú idő óta magas szintű.

A **foglalkoztatottak** számának és arányának az előző év azonos időszakához viszonyított, a gazdasági válság okozta visszaesése 2009 III. negyedévében érte el mélypontját. Ezt követően jelentősen mérséklődött a visszaesés, amit stagnálás, majd 2010 III. negyedévtől kezdve kismértékű növekedés követett, s ez 2011-ben is folytatódott. 2011. április–júniusban a 15–64 éves népességen belül 3 millió 777 ezer fő volt foglalkoztatott, ami 29 ezer fővel (0,8 %-kal) meghaladta az egy évvel korábbit. A foglalkoztatottak számának növekedése teljes egészében a férfiak körében tapasztalható létszámemelkedés következménye, esetükben 39 ezer fős növekedés volt megfigyelhető, miközben a nők létszáma 10 ezer fővel mérséklődött. A 15–64 éves korcsoportot az egy évvel korábbihoz képest fél százalékponttal magasabb, 55,8 %-os

foglalkoztatási arány jellemezte, ezen belül a nők 50,5 %-a, míg a férfiak 61,2 %-a volt jelen foglalkoztatottként a munkaerőpiacon. A korcsoportok közül a 15–24 éves foglalkoztatott fiatalok száma gyakorlatilag nem változott az elmúlt egy év során, miközben a 25–54 éveseké, azaz az ún. legjobb munkavállalási korúaké valamelyest elmaradt az egy évvel korábbtól. A foglalkoztatottság növekedése volt megfigyelhető az idősebb, 55–64 évesek körében, ami esetükben a korábbi időszakra jellemző tendencia folytatódását jelentette, egy év alatt a foglalkoztatottak létszáma e korcsoportban 34 ezer fővel, 7,4 %-kal emelkedett.

A gazdasági világválság okozta gyárbezárási és elbocsátási hullám következtében a munkanélküliség 2010 I. negyedévében volt a legmagasabb, a munkanélküliségi ráta 11,9 % volt. Ezt követően a munkanélküliség mérséklődése volt tapasztalható. 2011 II. negyedévében a 15–64 éves népességben belül 461 ezer fő tartozott a munkanélküliek kategóriájába, ami 13 ezer fős (2,7 %-os) csökkenést jelent az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

A **munkanélküliségi** ráta 0,3 százalékpontos mérséklődés mellett 10,9 % volt. A férfiak munkanélküliségi mutatói kedvezőbbé váltak az elmúlt egy év alatt, és a válság 2008 őszi kitörése óta ez volt az első olyan időszak, amikor a férfiak munkanélküliségi rátája nem haladta meg a nőkéét. Ezzel szemben a nők körében kissé nőtt a munkanélküliek száma és aránya. A férfiakat 10,8 %-os, a nőket 10,9 %-os munkanélküliségi ráta jellemezte.

Éves összehasonlításban a munkanélküliség mind a 15–24 évesek, mind a 25–54 évesek körében csökkent. Előbbiek esetében egy év alatt a munkanélküliségi ráta 2,4 százalékponttal, 24,3 %-ra, a 25–54 éves korcsoportban pedig 0,3 százalékponttal, 10,1 %-ra mérséklődött.

A munkanélküliek több mint fele, 51,4 %-a tartósan, egy éve vagy annál régebben munkanélküli, ami gyakorlatilag megegyezett a 2010. II. negyedévével. A munkanélküliség átlagos időtartama meghaladta a másfél évet, 18,7 hónap volt, ami 0,7 hónappal hosszabb az egy évvel korábbinál.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a nyilvántartott álláskeresők száma 2011. II. negyedév végén 553 ezer fő volt, ami több mint 7 ezer fővel, 1,3 %-kal meghaladta az egy évvel korábbit. A pályakezdő fiatal álláskeresők 48 ezres létszáma 3,4 %-kal emelkedett 2010 II. negyedévéhez viszonyítva, míg a diplomások 31 ezres állományát, 9,2 %-os növekedés jellemezte. Az összlétszám felét kitevő szakképzetlen álláskeresők létszáma 4,0 %-kal nőtt, miközben a nyilvántartásba belépők 61 ezer fős száma 0,9 %-kal meghaladta az előző év azonos időszakit.

2011 II. negyedévében – a munkaerő-felmérés adatai alapján – a regionális mutatószámok érezhetően módosultak, ami megmutatkozott a régiók egymáshoz viszonyított változó sorrendjében, illetve a két szélső értéket képviselő régió mutatójában. (A legkedvezőbb és a legkedvezőtlenebb adattal rendelkező régió között a foglalkoztatási arány esetében fennálló különbség 11,7 százalékpont volt, annyi, mint egy évvel korábban, miközben ugyanez a munkanélküliségi ráta vonatkozásában 7,1 százalékponttól 9,3 százalékpontra nőtt.)

A legnagyobb mértékű, egyben kedvező irányú változás Közép- és Nyugat-Dunántúlon volt

tapasztalható. Leginkább ezt a két régiót jellemezte a foglalkoztatottság szintjének emelkedése és a munkanélküliség visszaesése. (Mindez azt is jelentette, hogy hosszú idő után Közép-Magyarország helyett Nyugat-Dunántúlon volt a legalacsonyabb a munkanélküliségi ráta, 7,3 %.) A legkedvezőtlenebb helyzetű régió Észak-Magyarország, az országban továbbra is ezen a területen a legalacsonyabb a foglalkoztatási arány (48,5 %) és a legmagasabb a munkanélküliségi ráta (16,6 %).

A foglalkoztatási arány és a munkanélküliségi ráta alakulása

(adott év II. negyedévében, a 15–64 éves népességen belül)

Régiók	Munkanélküliségi ráta		Foglalkoztatási arány	
	2010	2011	2010	2011
Közép-Magyarország	9,0	8,9	60,3	60,2
Közép-Dunántúl	10,5	9,3	56,5	59,5
Nyugat-Dunántúl	9,6	7,3	58,7	60,0
Dél-Dunántúl	11,9	11,9	53,8	52,3
Észak-Magyarország	16,1	16,6	48,6	48,5
Észak-Alföld	14,4	14,5	49,3	50,3
Dél-Alföld	10,4	10,6	54,6	54,4
Ország összesen	11,2	10,9	55,3	55,8

A rendelkezésre álló 2011. I. negyedévi adatok alapján az Európai Unió munkaerő-piaci helyzetében kismértékű javulás ment végbe, ami megmutatkozott a foglalkoztatási arány növekedésében, illetve a munkanélküliségi ráta csökkenésében. A 15–64 éves népességen belül az EU-27 átlaga előbbi esetében 0,3 százalékponttal, 63,8 %-ra emelkedett, míg utóbbi 0,3 százalékpontos mérséklődés mellett 9,9 %-ot tett ki. Kedvező irányú változás jellemezte a balti államokat, Németországot, Máltát és Svédországot, ezekben a tagországokban jelentősen nőtt a foglalkoztatási arány és csökkent a munkanélküliségi ráta 2010 I. negyedévéhez képest.

Ezzel szemben Bulgáriában, Görögországban, Írországon, Portugáliában, Spanyolországban és Szlovéniában kedvezőtlen tendenciák érvényesültek, csökkent a foglalkoztatási arány és növekedett a munkanélküliségi ráta.

Magyarország azon országok közé tartozik, ahol az elmúlt egy év alatt kissé nőtt a foglalkoztatási arány és enyhén csökkent a munkanélküliségi ráta.

Továbbra is Ausztriában, Dániában, Hollandiában, Németországban és Svédországban a legmagasabb a foglalkoztatási arány (71–74 %), miközben Bulgáriában, Magyarországon, Görögországban, Máltán és Olaszországban a legalacsonyabb (55–57 %). A munkanélküliség által leginkább érintett tagállamok elsősorban a jelenleg pénzügyi válsággal küzdő mediterrán országok: Görögország, Spanyolország és Portugália, továbbá a balti államok, illetve Bulgária, Írország és Szlovákia. Itt a munkanélküliségi ráta 13–21 % volt 2011. I. negyedévében. Ezzel szemben Ausztriában és Hollandiában a legalacsonyabb az állástalanok aránya, egyaránt 4,6 %.

Az **intézményi munkaügyi statisztika** rendelkezésre álló legfrissebb, 2011. január–június időszakára vonatkozó adatai alapján a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetés és a társadalombiztosítás intézményeiben, valamint a nonprofit szervezeteknél 2 millió 678 ezren álltak alkalmazásban, ez hat és fél ezer fővel, 0,2 %-kal haladta meg az egy évvel korábbi, ami

gyakorlatilag változatlan szintet jelentett.

A nemzetgazdaság egyes területeit továbbra is ellentétes irányú folyamatok jellemezték. A vállalkozásoknál 1 millió 843 ezer fő állt alkalmazásban, számuk egy év alatt 39 ezerrel (2,2 %-kal) emelkedett. (A havi adatok alapján a versenyszférában alkalmazottak létszáma év eleje óta egyre kisebb ütemben nő, és júniusban már csak 1,0 %-kal haladta meg az előző év azonos időszakit.) Ezzel szemben a költségvetés 732 ezer fős állományi létszáma 36 ezerrel elmaradt a 2010. I–II. negyedévitől, aminek hátterében az átalakuló közfoglalkoztatási rendszer húzódik meg. (A közfoglalkoztatás nélkül számolt 680 ezer fős létszám csaknem megegyezett a 2010. január–júniusival.) Ebben az időszakban átlagosan 52 ezer főt alkalmaztak közfoglalkoztatási formában, szemben az egy évvel korábbi 82 ezer fővel. A kisebb súlyú nonprofit szférában 104 ezren álltak alkalmazásban, 3,0 %-kal többen, mint 12 hónappal korábban.

Az alkalmazásban állók száma az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység, az információ és kommunikáció, a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, valamint a feldolgozóipar területén emelkedett számottevő mértékben, 5,0–11,0 %-kal. Ezzel szemben a mezőgazdaság, a pénzügyi, biztosítási tevékenység, a közigazgatás és az egészségügy nemzetgazdasági ágakat jelentősebb (2,7–6,5 %-os) létszámcsökkenés jellemezte.

Állománycsoport	Összesen	Ebből	
		versenyszféra	költségvetés
		Ezer fő	
Fizikai foglalkozásúak	1 407,9	1 148,2	209,5
Szellemi foglalkozásúak	1 269,8	604,3	522,1
Összesen	2 677,7	1 842,5	731,6
		Az előző év azonos időszaka = 100,0	
Fizikai foglalkozásúak	100,1	102,3	89,7
Szellemi foglalkozásúak	100,4	101,9	97,8
Összesen	100,2	102,2	95,3

Az alkalmazásban állók nagyobbik része, 53 %-a fizikai foglalkozású, akiknek túlnyomó része a versenyszférában dolgozik. A versenyszféra területén mind a fizikai, mind a szellemi foglalkozásúak létszáma emelkedett az elmúlt egy év során. Ezzel szemben a költségvetésben alkalmazottak létszámát mindkét állománycsoportban mérséklődés jellemezte.

Alkalmazásban állók száma * ezer fő

1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
3 102,6	2 841,5	2 898,8	2 743,8	2 551,5	2 508,8	2 670,7	2 691,4	2 718,1	2 722,0
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011.I-VI.
2 726,3	2 752,8	2 789,6	2 786,5	2 789,7	2 760,0	2 762,6	2 660,7	2 701,8	2 677,7

* A legalább 5 fős vállalkozásoknál és a költségvetési intézményeknél alkalmazásban állók száma

19. Az alkalmazásban állók száma*

Ágazat	Átlagos létszám (ezer fő)		Az előző év azonos időszakára = 100,0	
	2010	2011. jan-jún.	2010	2011. jan-jún.
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	76,7	73,6	92,6	96,0
Ipar	673,8 ^R	680,4	98,9	104,2
Ebből:				
feldolgozóipar	600,3	619,2	99,0	105,0
villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légtudásosítás	25,1	25,1	97,9	100,6
Építőipar	118,3	113,3	100,4	99,3
Kereskedelem, gépjárműjavítás	343,4 ^R	338,0	99,4	98,6
Szállítás, raktározás	184,8	181,6	99,2	98,4
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	84,4	84,4	104,9	101,8
Információ és kommunikáció	66,4	70,2	101,6	106,9
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	67,5	65,5	96,1	97,3
Ingtalanügyletek	29,3	29,3	99,2	100,9
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	75,3	78,9	103,9	105,5
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	134,2	143,6	122,1 ^R	111,0
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	262,5 ^R	247,0	89,4 ^R	93,9
Oktatás	266,0	266,9	103,7	100,0
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	261,6 ^R	237,2	122,6 ^R	93,5
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	36,4	36,1	96,5	99,7
Egyéb szolgáltatás	21,3	21,6	119,6	102,6
Nemzetgazdaság összesen	2 701,9^R	2 677,7	101,5	100,2
Ebből:				
versenyszféra	1 826,7 ^R	1 842,5	100,3	102,2
költségvetési szféra	772,6 ^R	731,6	103,3	95,3

* A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások, az összes költségvetési és társadalombiztosítási intézmény, valamint a kiegészítő nonprofit szervezetek adatai.

Keresetek

Az év első hat hónapjában a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos havi bruttó keresete – a számviteli nyilvántartások alapján – 211 400 forint volt, ennek nettó értéke 140 300 forintot tett ki. Előbbi esetében nominálisan 3,6 %-os, utóbbinál 5,2 %-os növekedés következett be.

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos **bruttó** keresete 211 400 forint volt, ezen belül a vállalkozásoknál dolgozóké 216 500, a költségvetési szervezeteknél alkalmazásban állóké 201 300 forint. Nemzetgazdasági szinten a bruttó keresetek 3,6 %-kal haladták meg az előző év azonos időszakának szintjét. Az átlagkeresetek a versenyszférában 5,3 %-kal nőttek, a költségvetés területén – a 2010. évi eseti keresetkiegészítés januári és márciusi kifizetése miatt – 1,1 %-kal csökkentek 2010 azonos időszakához képest. A legjobban fizető gazdasági ág továbbra is a pénzügyi, biztosítási tevékenység volt (480 200 forint), ezt az információ és kommunikáció (394 900 forint), valamint az energiaipar (villamosenergia-, gáz-, gőzellátás) követte (371 200 forint). A legkevesebbet a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (124 900 forint), illetve a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (145 600 forint) ágakban dolgozók kerestek.

Gazdasági ág, ágazat	Fizikai foglalkozásúak <i>Manual workers</i>		Szellemi foglalkozásúak <i>Non-manual workers</i>		Együtt <i>Together</i>	
	Ft/fő	előző év azonos időszak	Ft/fő	előző év azonos időszak	Ft/fő	előző év azonos időszak
Nemzetgazdaság összesen <i>National economy, total</i>	141 595	105,3	282 495	102,2	211 381	103,6
Ebből: – <i>Of which:</i>						
Versenyszféra összesen <i>Business sector</i>	143 388	104,6	332 726	105,7	216 468	105,3
Költségvetési szféra összesen <i>Budgetary institutions</i>	133 909	106,4	223 037	95,0	201 250	98,9

A versenyszférában a **nettó** átlagkereset 143 900 forint volt, ami 8,1 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A költségvetésben 133 100 forintot tett ki a kézhez kapott bér összege, ami – a 2010. évi eseti keresetkiegészítés januári és márciusi kifizetése miatti bázishatás következtében – 1,9 %-os csökkenést jelentett. (A közfoglalkoztatottak figyelmen kívül hagyásával a nettó keresetek 5,9 %-kal mérséklődtek a költségvetés területén.) A közszférát érintő intézkedés, hogy az itt alkalmazásban állók 2011-ben havonta az adó- és járulékváltozások ellentételezése okán a keresetbe nem tartozó kompenzációban részesülnek. Január–júniusban a teljes munkaidősök mintegy 43 %-át érintette ez a változás, és átlagosan mintegy 5300 forint juttatást kaptak ezen a címen, így a szféra kompenzációval együttesen számított keresete az előző év szintjén maradt. A nonprofit szektorban a havi nettó átlagkereset 125 ezer forint volt, 7,1 %-kal magasabb egy évvel korábbinál.

Gazdasági ág, ágazat	Fizikai foglalkozásúak <i>Manual workers</i>		Szellemi foglalkozásúak <i>Non-manual workers</i>		Együtt <i>Together</i>	
	Ft/fő	előző év azonos időszak = 100,0	Ft/fő	előző év azonos időszak = 100,0	Ft/fő	előző év azonos időszak = 100,0
Nemzetgazdaság összesen <i>National economy, total</i>	98 862	102,2	182 586	106,4	140 329	105,2
Ebből: – <i>Of which:</i>						
Versenyszféra összesen <i>Business sector</i>	99 961	101,8	213 699	113,3	143 861	108,1
Költségvetési szféra összesen <i>Budgetary institutions</i>	94 011	102,7	145 692	95,1	133 059	98,1

2011 I. félévében a **rendszeres** (prémium, jutalom, egyhavi külön juttatás nélküli) havi bruttó átlagkereset nemzetgazdasági szinten 4,9 %-kal volt magasabb az egy évvel korábbinál, ezen belül a versenyszférát 4,1 %-os, a költségvetés területét pedig 6,2 %-os növekedés jellemezte. (A közszféra dolgozóinak közfoglalkoztatottak nélkül számított alapilletménye, az illetményautomatizmusnak köszönhetően 1,6 %-kal emelkedett.)

A nemzetgazdasági szintű átlagos havi **munkajövedelem** 225 100 forint volt, 3,7 %-kal több mint az előző év I. félévében. A havi kereseten felüli egyéb pénzbeli, illetve természetbeni juttatások (jubileumi jutalom, étkezési térítés, lakhatási támogatás, munkába járással kapcsolatos költségtérítések) a munkajövedelem 6,1 %-át tették ki, ami gyakorlatilag megegyezett a 2010. I. félévivel.

2011 I. félévében a nettó nominális keresetek növekedési üteme valamennyi régióban számottevő mértékben elmaradt az egy évvel korábbtól. (2011. január–júniusban a keresetek nettó értéke 1–7 %-kal haladta meg a 2010. I. félévit, szemben az előző évi 8–13 %-kal.) Jelentősebben, egyben a nemzetgazdaság átlagát meghaladóan kizárólag Közép-Magyarországon nőttek a nettó keresetek, miközben a többi területen 0,9–4,0 % közötti bérnövekedés volt megfigyelhető.

A keresetek regionális jellemzői, 2011. I. félév

Régió	Nettó átlagkereset, ezer forint	Nemzetgazdasági átlagtól való eltérés	Változás az előző év azonos időszakához képest
			százalék
Közép-Magyarország	165,4	+17,9	+6,7
Közép-Dunántúl	127,0	-9,5	+2,5
Nyugat-Dunántúl	124,7	-11,2	+3,6
Dél-Dunántúl	118,8	-15,4	+2,7
Észak-Magyarország	119,2	-15,0	+4,0
Észak-Alföld	113,6	-19,1	+3,5
Dél-Alföld	112,9	-19,6	+0,9
Ország összesen	140,3	0,0	+5,2

A KSH a nettó kereseteket súlyosan torzító adórendszer miatt ez év elejétől nem számolja ki a **reálkereset** alakulását a havonta közzétett szokásos bér- és létszám jelentésében.

A gyermekkedvezmény nélküli intézményi statisztika nettó átlagkereseti adatából (105,2 %) azonban könnyen kiszámítható, hogy az év első hat hónapjában a reálkeresetek 1,06 %-kal nőttek az előző év azonos időszakához képest a fogyasztói árak 4,1 %-os emelkedése mellett.

A KSH-ban ezévtől kezdve negyedévente számolnak gyerekszám szerinti nettó- illetve reálkereset-növekedést, amit külön hoznak nyilvánosságra. Eszerint 2011. I. negyedévében (!) a keresetek reálértéke 1,4 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A reálbérek növekedése a többgyermekes családok esetében volt a legnagyobb, ennek mértéke a gyermekek számának bővülésével párhuzamosan emelkedett (0,8–12,3 %). A gyermektelen családok körében 1,2 %-os reálkereset-csökkenés volt megfigyelhető. Az új módszertan szerint a három vagy annál több gyermekesek nettó keresete 17 százalékkal, a gyermekkedvezményt érvényesíteni nem tudóké pedig mindössze 2,9 %-kal nőtt az első negyedévben. A féléves családi bér-statisztika még nem jelent meg.

I. Összefoglaló táblák, 2011
Summary tables, 2011

Időszak Period	Nemzetgazdaság ^{a)} Összesen Economy total ^{a)}		Ezen belül – Within					
			Vállalkozásfejlesztés Összesen ^{b)} business sector		Költségvetési intézmények ^{b)} budgetary institutions ^{b)}		Nemzetgazdaság non-profit institutions	
	1000 fo, ill. forint thousands, or HUF	előző év azonos időszaka = 100,0 corresponding period of the previous year = 100,0	1000 fo, ill. forint thousands, or HUF	előző év azonos időszaka = 100,0 corresponding period of the previous year = 100,0	1000 fo, ill. forint thousands, or HUF	előző év azonos időszaka = 100,0 corresponding period of the previous year = 100,0	1000 fo, ill. forint thousands, or HUF	előző év azonos időszaka = 100,0 corresponding period of the previous year = 100,0
Az alkalmazásban állók létszáma – Number of employees by month								
2011. január – January ^{c)}	2 620,6	100,4	1 830,9	102,8	692,1	94,3	97,7	101,3
február – February ^{c)}	2 640,4	100,9	1 823,6	102,9	715,5	96,0	101,3	102,3
március – March ^{c)}	2 662,9	100,7	1 832,2	102,8	728,0	95,6	102,7	102,5
április – April ^{c)}	2 694,1	100,2	1 845,0	102,1	744,7	95,3	104,4	103,4
május – May ^{c)}	2 717,7	99,7	1 857,6	101,5	752,7	95,0	107,3	104,0
június – June	2 730,6	99,6	1 865,8	101,0	756,8	95,8	108,0	104,5
július – July								
augusztus – August								
szeptember – September								
október – October								
november – November								
december – December								
január-június – January-June	2 677,7	100,2	1 842,5	102,2	731,6	95,3	103,6	103,0
A teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi bruttó átlagkeresete Average gross monthly earnings of full-time employees								
2011. január – January ^{d)}	210 135	101,8	213 832	108,5	204 012	87,9	179 461	107,9
február – February ^{d)}	202 643	104,7	206 996	104,3	193 364	104,5	187 686	112,8
március – March ^{d)}	216 910	98,5	225 261	104,5	198 689	84,2	190 420	114,5
április – April ^{d)}	214 627	105,9	219 873	104,0	204 694	110,7	184 164	100,2
május – May ^{d)}	211 754	106,7	216 504	106,4	202 771	106,6	183 962	110,6
június – June	212 168	104,7	216 293	104,1	203 972	104,9	191 640	111,7
július – July								
augusztus – August								
szeptember – September								
október – October								
november – November								
december – December								
január-június – January-June	211 381	103,6	216 468	105,3	201 250	98,9	186 276	109,5
A teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi nettó átlagkeresete^{d)} Average net monthly earnings of full-time employees								
2011. január – January ^{d)}	139 572	103,4	142 303	110,4	134 587	89,1	121 142	105,3
február – February ^{d)}	135 145	105,6	138 100	106,8	128 734	102,1	126 001	109,6
március – March ^{d)}	144 168	101,7	149 932	108,4	131 411	86,2	127 486	111,0
április – April ^{d)}	142 437	107,5	145 989	107,4	135 499	107,8	123 738	100,5
május – May ^{d)}	140 244	107,5	143 611	108,8	133 539	103,8	123 494	107,5
június – June	140 389	105,9	143 212	106,8	134 580	103,1	128 079	109,2
július – July								
augusztus – August								
szeptember – September								
október – October								
november – November								
december – December								
január-június – January-June	140 329	105,2	143 861	108,1	133 059	98,1	125 020	107,1

a) A legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások, a teljes körű költségvetés, valamint a megfigyelt nonprofit szervezetek adatai. – Data concern enterprises employing at least 5 employees, all government and social security and observed non-profit institutions.

b) Kétfoglalkoztatás (a rövid időtartamú, a hosszabb időtartamú és országos közfoglalkoztatási program) keretében foglalkoztatottakkal együtt. – With fostered workers. A költségvetés közfoglalkoztatás nélküli adatait lásd a 13–18. sz. táblákban. – See of data without fostered workers on 13–18 tables.

c) Revideált adatok. – Revised data.

d) Családi kedvezmény nélkül (a korábbi évek módszertanának megfelelően). – Excluding family tax benefit (according to the methodology of previous years).

29. Területi adatok (folytatás)

Területi egység	Nettó nominális kereset, 2011. I-II. n.év ^a		Lakásépítés, 2011. I. félév		
	forint	az előző év azonos idő- szaka = 100,0	használatba vett lakások száma	az előző év azonos idő- szaka = 100,0	tízezer lakosra jutó ^b
Budapest	175 330	107,2	1 666	64,2	9,6
Pest	127 752	104,1	1 306	59,9	10,5
<i>Közép-Magyarország</i>	165 379	106,7	2 972	62,2	10,0
Fejér	131 088	103,0	176	53,2	4,1
Komárom-Esztergom	132 148	102,2	97	50,3	3,1
Veszprém	115 309	102,0	206	100,0	5,8
<i>Közép-Dunántúl</i>	127 015	102,5	479	65,6	4,4
Győr-Moson-Sopron	135 288	105,2	299	57,9	6,7
Vas	118 850	102,2	81	33,1	3,2
Zala	109 940	101,2	78	53,4	2,7
<i>Nyugat-Dunántúl</i>	124 667	103,6	458	50,5	4,6
Baranya	119 738	101,1	185	98,4	4,7
Somogy	112 871	102,5	149	58,2	4,7
Tolna	128 190	105,9	52	54,7	2,3
<i>Dél-Dunántúl</i>	118 758	102,7	386	71,6	4,1
Borsod-Abaúj-Zemplén	117 842	104,1	104	37,4	1,5
Heves	127 393	104,8	88	76,5	2,9
Nógrád	109 853	101,9	37	72,5	1,8
<i>Észak-Magyarország</i>	119 246	104,0	229	51,6	1,9
Hajdú-Bihar	118 377	102,3	271	108,4	5,0
Jász-Nagykun-Szolnok	110 064	102,5	117	77,5	3,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	110 844	105,6	152	65,8	2,7
<i>Észak-Alföld</i>	113 569	103,5	540	85,4	3,6
Bács-Kiskun	112 216	102,1	208	67,3	4,0
Békés	107 972	100,7	79	80,6	2,2
Csongrád	117 064	99,6	234	129,3	5,5
<i>Dél-Alföld</i>	112 873	100,9	521	88,6	4,0
Összesen	140 329	105,2	5 585	64,8	5,6

^a Székhely szerinti adatok.

^b 2011. január 1-jei népességgel számolva.

3. Pénzügyi helyzet

A háztartások pénzügyi vagyona

A Magyar Nemzeti Bank előzetes adatai szerint 2011. június végén a háztartások bruttó pénzügyi vagyona 26,2 billió forint volt, 5,6 %-kal kevesebb, mint egy évvel korábban.

A pénzügyi eszközállomány közel negytedét képviselő részvények és részesedések állományi értéke 5,2 %-kal nőtt egy év alatt. Az ide tartozó megtakarítási formák közül a 6,1 billió forintos állománnyal rendelkező üzletrészek értéke 5,2 %-kal emelkedett, s ugyanilyen mértékben nőtt a befektetési jegyek állománya is, amely az év közepén 2,3 billió forintot tett ki. A készpénz és betétek csoportja – a részvények és részesedésekével azonos, – 38 %-os súlyt ért el a bruttó pénzügyi vagyonban. Állományi értékük 0,6 %-kal növekedett egy év alatt. A csoporton belül a

folyószámlabetétek állománya (1,9 billió forint) 14 %-kal volt magasabb, mint tizenkét hónappal korábban, az 5,8 billió forintot kitevő egyéb betétek vonatkozásában ugyanakkor mérséklődés következett be. A biztosítástechnikai tartalékok állománya igen jelentősen, 46 %-kal csökkent.

A visszaesés túlnyomórészt a magán-nyugdíjpénztári kilépésekhez kapcsolódik, amelyek révén – a központi bank legfrissebb becslése szerint – 2678 milliárd forintnyi összeg került a háztartásoktól tőketranszferként az államháztartáshoz.

A jogszabály szerint a kilépők pénztári tagsága 2011. március elsején szűnt meg, így a kilépéssel kapcsolatos tranzakciókat az első negyedévre számolták el a pénzügyi számlákban. A nyugdíjpénztári díjtartalékok állománya június végén így 1,2 billió forintot tett ki, szemben a 2010 végi 4,0 billió és az egy évvel korábbi 3,8 billió forinttal. A nem részvény értékpapírok állománya ezzel szemben 16 %-kal nőtt egy év alatt, s értéke 1,7 billió forintot tett ki. A növekedés jelentős része a hosszú lejáratú értékpapírok iránti kereslet élénküléséből adódott.

23. A háztartások pénzvagyona*

Megnevezés	(folyó áron, milliárd forint)		
	2010. jún. 30.	2010. dec. 31.	2011. jún. 30.
Készpénz és betétek	9 820,8	9 922,6 ^R	9 878,5
Ebből:			
készpénz, forint	1 826,7	1 897,3	1 871,2
betét, forint	6 179,7	6 287,0 ^R	6 299,7
Nem részvény értékpapír	1 466,1	1 593,7	1 705,2
Hitelek, kölcsönök	249,4	257,6 ^R	287,6
Tulajdonosi részesedés	9 531,9	9 909,6	10 023,3
Ebből:			
részvények, üzletrészek	7 333,3	7 624,1	7 710,7
befektetési jegyek	2 198,6	2 285,5	2 312,5
Biztosítástechnikai tartalékok	5 735,9	6 001,6 ^R	3 123,8
Ebből:			
életbiztosítási díjtartalék	1 638,9	1 667,3 ^R	1 639,3
nyugdíjpénztári vagyon	3 753,6	4 018,4	1 163,4
Háztartások bruttó pénzvagyona (háztartások követelése)	27 782,1	28 532,7^R	26 232,2
Hitelek, kölcsönök	10 708,0	10 585,0 ^R	10 195,7
Ebből:			
hitelintézetek ingatlanhitele	4 372,5	4 377,5	4 239,9
hitelintézetek fogyasztási és egyéb hitele	4 324,6	4 246,0 ^R	4 098,8
egyéb hitel	2 011,0	1 961,5	1 856,9
Háztartások tartozásai	11 351,0	11 236,8^R	10 840,0
Háztartások nettó pénzügyi vagyona	16 431,2^R	17 295,9^R	15 392,2

* Adatforrás: Magyar Nemzeti Bank.

A kötelezettségek értéke június végén 10,8 billió forint volt, 4,5 %-kal kevesebb, mint tizenkét hónappal korábban. A kötelezettségek 33 %-át a forinthitelek, 61 %-át pedig a devizahitelek jelentették. 2010 közepéhez képest a devizahitelek aránya 4 százalékponttal csökkent, a forinthiteleké ugyanakkor ugyanilyen mértékben nőtt, amely változást a devizahiteleket korlátozó jogszabály hatályba lépése is elősegítette.

A bruttó pénzügyi vagyon és a kötelezettségek különbségként előálló nettó pénzügyi vagyon 15,4 billió forintot tett ki, 6,3 %-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A nettó pénzügyi vagyon csökkenésének legfőbb okaként a – korábban már említett – nyugdíjpénztári díjtartalékok visszaesése emelhető ki.

Előzetes adatok szerint a háztartások nettó finanszírozási igénye a 2011 második negyedével zárult egy évben 1512 milliárd forint volt, ami a GDP 5,5 %-ának felel meg. A magánnyugdíjpénztári kilépések miatti tőketranszfert nem számítva finanszírozási képesség jellemezte a szektort.

Ennek nagysága a 2010. július elseje és 2011. június 30-a közötti egy évben 1166 milliárd forint volt, ami a GDP 4,2 %-át jelenti.

Államháztartás, központi költségvetés

Az államháztartás pénzforgalmi szemléletű, konszolidált **hiánya** (helyi önkormányzatok nélkül) – a Nemzetgazdasági Minisztérium előzetes adatai szerint – 2011 első félévében 1035 milliárd forint volt, lényegében ugyanannyi, mint a megelőző év azonos időszakában. Az alrendszerek közül a központi költségvetés és az elkülönített állami pénzalapok egyenlege javult, a társadalombiztosítási alapok esetében ugyanakkor a mérleg romlása tapasztalható. A január–júniusi időszak során az államháztartás folyó áron számított, nem konszolidált bevétele közel 6,1 billió, kiadása pedig 7,1 billió forintot tett ki, közel 2 %-kal kevesebbet az egy évvel korábbiakhoz képest.

A **központi költségvetés** hiánya 907 milliárd forint volt, 115 milliárd forinttal kevesebb, mint 2010. január–júniusában. Az alrendszer bevételei 3,8 billió forintot tettek ki, lényegében ugyanannyit, mint egy évvel korábban, míg a 4,7 billió forintot kitevő kiadások 2,5 %-kal elmaradtak a bázisidőszaki szinttől.

A központi költségvetés bevételeinek negytedede fogyasztáshoz kapcsolt adókból származott, amelyek értéke 6,8 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Az ide tartozó legfontosabb adónemből, az általános forgalmi adóból származó bevételek 5,5 %-kal nőttek, s 1115 milliárd forintot tettek ki. A jövedéki adóból 396 milliárd forintnyi bevétele keletkezett a központi költségvetésnek, tizedével több, mint 2010 első felében. A költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevétele 983 milliárd forint volt, 12 %-kal magasabb, mint egy évvel korábban. A lakossági befizetések értéke (709 milliárd forint) ezzel szemben 23 %-kal (215 milliárd forinttal) maradt el a bázisidőszakihoz képest. A befizetések mérséklődésének hátterében elsősorban az alacsonyabb adóterhelés áll, azaz a 16 %-os, egykulcsos adórendszer bevezetése, valamint a családi adókedvezmények kiterjesztése. A gazdálkodó szervezetek befizetései 470 milliárd forint bevételt jelentettek a költségvetésnek, amely 34 %-kal magasabb összeg az egy évvel korábbinál. A jelentős növekedés túlnyomórészt a – bázisidőszaki bevételek között még nem szereplő – különadókkal magyarázható, amelyek közül a pénzügyi szervezeteket illetően 90 milliárd, az egyes ágazatok (bolti kiskereskedelmi tevékenység, távközlési tevékenység, energiaellátók vállalkozási tevékenysége) vonatkozásában pedig 18 milliárd forint bevétel keletkezett az év első felében.

A kiadások közel felét jelentő költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok pénzfelhasználása 2,3 billió forintot tett ki, 8,8 %-kal többet, mint 2010 első hat hónapja során. Ezen belül a költségvetési szervek kiadása (1189 milliárd forint) 1,8 %-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest, míg a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai 23 %-kal nőttek. Az államháztartás alrendszerének támogatására 966 milliárd forintot, a 2010. első félévihez képest 26 %-kal kisebb összeget fordítottak.

Az alrendszerek közül a helyi önkormányzatokat 603 milliárd forinttal, az egy évvel korábbinál 11 %-kal kisebb összeggel támogatták. A társadalombiztosítási alapok kiadásaihoz nyújtott garanciák és hozzájárulások összege (319 milliárd forint) azonban még ennél is nagyobb mértékben, 47 %-kal esett vissza. Ez utóbbi csökkenés jelentős részben a nyugdíjrendszer átalakításával függ össze, amelynek keretében a Nyugdíjbiztosítási Alapnak korábban nyújtott költségvetési támogatások lényegében megszüntetésre kerültek. A kamatkidadások első féléves értéke 638 milliárd forint volt, közel ugyanannyi, mint egy évvel korábban.

A **társadalombiztosítási alapok** az első félévet 189 milliárd forintos hiánnyal zárták, ami az egyenleg 146 milliárd forintos romlását jelenti az egy évvel korábbihoz képest. Az alrendszer bevételei 2,0 billió forintot, a bázisidőszakihoz képest 5,7 %-kal kevesebbet tettek ki, a 2,2 billió forint összegű kiadások viszont 1,1 %-kal meghaladják az egy évvel korábbi értéket.

A pénzmozgások kétharmada a Nyugdíjbiztosítási Alapon keresztül valósult meg, amelyben 176 milliárd forintos deficit keletkezett, míg az Egészségbiztosítási Alap esetében a kiadások 13 milliárd forinttal haladták meg a bevételeket.

Az alrendszer bevételeinek túlnyomó részét, több mint négyötödét a járulékokból és hozzájárulásokból származó bevételek jelentik, amelynek értéke 11 %-kal haladja meg az egy évvel korábbit. A központi költségvetési támogatások, térítések 322 milliárd forintot kitevő összege ugyanakkor közel felére csökkent. A járulékbévételekben tapasztalt növekedésnek és a költségvetési hozzájárulások összegében tapasztalt csökkenésnek fontos tényezőjét jelenti, hogy magán-nyugdíjpénztári tagdíj befizetések helyett járulékfizetés valósult meg, s – a bázisidőszaktól eltérően – a magánnyugdíjpénztári tagok kieső járulékbévételeit a központi költségvetés így már nem térítette meg. (A járulékbévételek növekedéséhez ezen kívül az is hozzájárult, hogy a biztosított járulék mértéke az év elején fél százalékponttal magasabbá vált.) A kormánydöntéssel módosított költségvetési előirányzat szerint az év későbbi hónapjaiban 434 milliárd forint kerül átadásra a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alapból a Nyugdíjbiztosítási Alapnak, jelentős részét pótolva a kieső központi költségvetési támogatásoknak.

Az alrendszer kiadásainak mintegy kétharmadát a nyugellátások jelentették, amelyek másfél billió forintos összege 4,2 %-kal haladja meg az egy évvel korábbit. A természetbeni ellátások összege (593 milliárd forint) ezzel szemben valamelyest (2,8 %-kal) mérséklődött, ami a gyógyító, megelőző ellátásokra fordított kiadások 9,0 %-os, 372 milliárd forintra történő visszaesése miatt következett be. A kiadásokból csekély részesedéssel rendelkező egészségügyi pénzügyi ellátások összege 6,7 %-kal csökkent.

Az **elkülönített állami pénzalapok** esetében 61 milliárd forintos szufficit keletkezett, ami a mérleg 31 milliárd forintos javulását jelenti a 2010. január–júniusig képest. A hét alap közül a legkedvezőbb egyenleg (21 milliárd forintos többlet) a Munkaerő-piaci Alapot jellemezte, a leghatározottabb mérlegjavulás (17 milliárd forint) viszont a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap esetében volt tapasztalható.

A központi költségvetés **adósságállománya** június végén 19,6 billió forint volt, 2,3 %-kal kevesebb, mint 2010 végén. A magán-nyugdíjpénztári rendszerből a társadalombiztosítási rendszerbe visszalépők május végi vagyonának a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alapnak történő átadására júniusban került sor. Az átadás keretében több mint 1,3 billió forint értékű forint állampapír került bevonásra, ami csökkentőleg hatott az adósságállomány nagyságára és befolyásolta annak szerkezetét is. Az első félév végén az egyéb kötelezettségek² nélkül számított adósságállomány 53 %-a forintban, 47 %-a pedig devizában állt fenn. Fél évvel korábban a forintban jegyzett adósságállomány aránya 55 % volt. Az adósságon belül az állampapírok és a hitelek állománya is csökkent, előbbié 0,9 %-kal, az utóbbié pedig 4,7 %-kal. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) és az Európai Bizottság által nyújtott hitelcsomagból devizabetétként elhelyezett betétek és kihelyezett hitelek állománya 890 milliárd forint volt június végén, 84 milliárd forinttal kevesebb, mint fél évvel korábban. A központi költségvetés adósságállományának több mint háromnegyede állampapírokban testesült meg, a hitelek aránya pedig 24 % volt.

2011. júliusban az **államháztartás** pénzforgalmi szemléletű, konszolidált **mérlege** (helyi önkormányzatok nélkül) – a Nemzetgazdasági Minisztérium előzetes adatai alapján – 460 milliárd forint deficitet mutat, így a január–júliusi hiány 1495 milliárd forint volt. A júliusi és az első hét havi mérleg egyaránt mintegy 500 milliárd forinttal kedvezőtlenebb az egy évvel korábbinál, ami meghatározóan a MOL részvénycsomag megvásárlásának kiadásnövelő hatásával magyarázható. A júliust a központi költségvetés 460 milliárd forintos, a társadalombiztosítási alapok pedig 24 milliárd forintos deficittel zárta. Mindezek eredményeképpen a hét hónap alatt felhalmozott hiány az előbbi alrendszerben 1367 milliárd, az utóbbiban pedig 212 milliárd forintot tett ki. A január–júliusi időszakban a költségvetést 355 milliárddal, a társadalombiztosítási alapokat pedig 165 milliárd forinttal kedvezőtlenebb egyensúlyi helyzet jellemezte az egy évvel korábbival összehasonlítva.

2011. augusztus 29.

Összeállította: Hanti Erzsébet

² Az egyéb kötelezettségek részesedése a teljes adósságállományból 2010 végén 1,1 %-os, 2011 közepén pedig 0,6 %-os volt.